Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپیسو سیاستونه

www.melitahrik.com
0777 400 116

محمد داود نیازی

۱۳۹۳ لمریز کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

د اسلامیت او افغانیت ستر داعي پوهنوال محمد اسمعیل یون ته!

م.د. نیازی

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړنې :

د کتاب نوم: د پیسو سیاستونه
لیـــــکوال :پوهندوی سید مسعود
ژباړن : محمد داود نیازی
بریښنلیك:dawood۱۹۱۹@gmail.com
اړیکه:۰۰۹۳۷۷۸۸۷۸۳۴۹
پښتی ډیزان: فیاض حمید
چاپشمېر:
چاپ ځل: لومړی
چاپ نېټه: ۱۳۹۳

www.melltahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

لومړی تکی ۸
پېژندنه ۱۱
۱:د پیسو د ارزښت ساتل :.. ۱۲
د تادیاتو بیلانس ۱٤
د پیسو ریفورم ۱٦
د مطلوبو قیمتونو سطحه : ۱۸
د قیمتونو د جګوالي پیسیز (پولي) سببونه ۲۵
د قیمتونو د لوړوالي توکیز سببونه ۲۷
دجوړښت له کبله د قیمتونو لوړوالي ۲۸
د قیمت د لوړوالي رواني سببونه ۲۸
د قیمت دلوړوالي د مخنیوي لارې ګودرې ۲۹
د پیسو بازار ته د سیاستوال ورتګ.. ۳۱
د پیسو له وسایلو ښه ګټه پورته کونه.. ۳۵
د پیسو د سیاست لپاره اړین اصطلاحات ۳۸
د برېښنايي پیسو په توګه د تبادلې د وسایلو ډولونه :.. ٤۷
دویم څپرکی ٤۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیسو د سیاست په وړاندې پوښتنې.. ۴۹
دریم څپرکی... ۵۷
د پیسو په مدیریت کې د پیسو قوانین ۵۷
لومړی قانون : د ډېرښت قانون... ۵۷
دویم قانون : د تبادلې قانون ۵۸
دریم قانون :د پانګې قانون... ۶۰
څلورم قانون : د وخت د تنظیم قانون.. ۶۲
پنځم قانون : سپما ۶۵
شپږم قانون : مال ساتنه ۶۶
اووم قانون پارکینسون :... ۶۸
اتم قانون :د درېو قانون... ۷۰
نهم قانون : د پانګونې قانون ۷۲
لسم قانون : مرکبه ګټه.. ۷۵
یوولسم قانون : د توکو راتېولول ۷۸
دوولسم قانون : مقناطیسي قانون... ۷۹
دیارلسم قانون : تېزوالي قانون ۸۲
څلورم څپرکی ۸۳

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیسو د سیاست وسایل ۸۳
د ازاد بازار یا د مارکیټ سیاست ۸۴
د زېرمو سیاست ۸۹
اسعاري سیاست ۹۳
د تنزیل او بیا تنزیل سیاست ۹۶
د ارزښت لرونکو سندونو د رهني (ګروي) سیاست ۱۰۰
ساموېلسن له نظره د پیسو د سیاست وسایل ۱۰۱
پنځم څپرکی ۱۰۶
د پیسو د سیاستونو دایره ۱۰۶
اخري خبره ۱۱۴

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تحریك یادښت

فرهنګي څانګه د افغانستان ملي تحریك له اساسي څانګو څخه یوه ده. د دې څانګې دنده داده چې هېوادوالو ته فرهنګي خدمات وړاندې او ګټور فرهنګي کارونه ترسره کړي. د تاریخي، ملي، کلتوري ورځو او تاریخي او ملي شخصیتونو نمانځل ددې څانګې نورې دندې دي.

د هېواد د لیکوالو د علمي، دیني، روزنیزو او معلوماتي اثارو چاپ هم ددې څانګې له اساسي دندو څخه ګڼل کېږي. له هغې ورځې راهیسې چې تحریك خپل عملي فعالیتونه پیل کړي دي، نو دې څانګې هم ورسره سم خپل فعالیتونه چټك کړي دي. تاریخي ورځې یې نمانځلي، تاریخي واقعو ته یې لوحې جوړې کړي. علمي سیمینارونه او ورکشاپونه یې جوړ کړي دي.

د تحریك دې څانګې د تحریك د عمومي هدفونو په رڼا کې وپتېیله چې په یوځایي ډول (شل عنوانه) کتابونه چاپ کړي. په دې اثارو کې اکثره دیني او علمي اثار شامل دي چې درنو هېوادوالو ته یې وړاندې کوي.

دا اثر (د پیسو سیاستونه) چې ستاسو په لاس کې دی، ښاغلي (محمد داود نیازي) ژباړلی او د همدغو شلو عنوانو اثارو له جملې څخه دی. هیله ده درانه لوستونکي ترې ښه ګټه پورته کړي. تحریك خپلو هېوادوالو ته ډاډ ورکوي چې په راتلونکي کې به هم خپلو دې ډول هڅو ته دوام ورکړي.

د هېواد د فرهنګ د بډاینې په هیله

په درناوي

د افغانستان ملي تحریك

فرهنګي څانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی ټکی

دا لیکنـه چې تاسـو اوس ورسره بلد ېږئ او ستاسـو د فکرونـو وخت نیـونکې ده،په څو برخو ولیکل شوه او نوي فکرونه یې رامنځته کړل،په ډېرو مـواردو کې مې په خوښه کې نوښت راغلو تر دې چې په ډېرې خوښـۍ سره مې ادامه ورکړهاو خپل انداونـه مې پـه خپـل نفس زورور کړل.دالیکنـه مې پـه پنځـو څپرکیو کې بشپړه کړې چې څپرکـي د برخـو پـه وېشلو سره پخپله بېل شـوي .لـومړی څپرکـی د تعریـف څخـه پیـل دتجزیـې د طریقـې لـه لارې د پیسـو ټرمنالوژۍ، د پیسو پېژندنه او د پیسـو زېږېدنـه بیـان شـوې ده. وروسـته مې د پیسـو د پیسـیز تحلیـل لپـاره ګـام کېښـود پـه لـومړي ځـل مـې د پیسـوپه سیاستونو کې د سواټ او پیست له میتودونو په ګټه وره توګه کار واخیست . په دې اثر کې هڅه شوې چې د یو سیاستوال د کار د پیل تدابیر توضیح شي تـر څو سیاسـتوال پـوه شي چې لـه کـوم ځایـه پیـل وکـړي . نـو لـه دې کبلـه د سیاستوال لپاره شپږ پوښتنې طرحه شوي .د پالیسو دایره د لـومړي ځل لپـاره زده کوونکو او محصلینو تـه وړانـدې شـوې او دوه ډولـه لارې مـو ښـودلي چـې دواړه له نویو او دود لارو څخه ګټل کیږي .دا اثر پـه ځان کې لـومړي او اخري ټکـي لـري او هرڅـه مـو چـې پـه دې بحث کـې څېړلـي د کتـاب پـه سـر کـې یـې مطالعـه کړئ .هیلـه لـرم ټول همدا دي چې تاسـو تـه یـې لیکم زمـا دا نـاچیزه هڅه ومنئ.

زه له ټولو سره مینه لرم خو له خپلواکۍ سره ډېره .

پوهندوی سید مسعود

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژباړن خبرې

د پیسو سیاستونو تر عنوان لاندې اثر د ښاغلي استاد پوهندوی سید مسعود دی. په دې کتاب کې د پیسو اړوند ډیر مهم مسایل څیړل شوي دي . انسان د خپل ژوند په لومړی مرحله کې ډیرې اړتیاوې نه لرلې ،ژوند یې تر ډیره بریده په ځان بسیا وو خو کله چې د انسان ذهن پرمختګ وکړو ورسره یې اړتیاوې هم ډیرې شوې،د خپلو اړتیاوو د پوره کولو لپاره د توکو تبادلې ته اړ شو چې د انسان بیلا بیلې اړتیاوې یې پوره کولې په لومړي سر کې انسان د توکو تبادلې لپاره له بیلا بیلو وسایلو کار واخیستل شو چې خپلې ستونزې یې لرلې . خو کله چې انسان په دې وتواندو چې د توکو د تبادلې لپاره یو معیار پیدا کړي نو د انسان اقتصادي ژوند وسره ډیر پرمختګ وکړو ،انسان یې د پرمختګ پولو ته ورساوو ،نړۍ د یو کلي بنه غوره کړه د انسان اقتصادي ژوند یې ډیر اسان کړو چې دا معیار د پیسو په نامه یادیږي . په دې کتاب کې د پیسو ډیرو مهمو مسایلو ته اشاره شوی او د پیسو مسایل یې په ډیره ښه بڼه روښانه کړي .ما هم د کتاب او د پیسو د پورتني ارزښت په پام کې نیولو سره وغوښتل څو د ښاغلي استاد پوهندوی سید مسعود دا اثر پښتو ژبې ته وژباړم ،له ښاغلي استاد پوهندوی سید مسعود څخه ډیره مننه کوم چې په یوه ټیلفون یې ماته د کتاب د ژباړې اجازه راکړه، الله تعالی ورته ډیر عمر وکړي کور یې ودان .په پای د ننګرهار پوهنتون استاد ښاغلي عبدالرحمان درد څخه هم نړۍ مننه کوم چې د کتاب د پښتو ژبې په سمون کې له ماسره مرسته کړې. همدرانګه له ټولو لوستونکو څخه هیله کوم که په دې ژباړه کې له ما څخه کومه تیروتنه شوي هیله ده ببښنه راته وکړي .د اباد ، خوشاله او لوی افغانستان په هیله .

محمد داود نیازی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی

لومړۍ برخه

پېژندنه

د پیسو سیاستونه له یو شمېر هغه تدابیرو او اقداماتو څخه عبارت دي چې د ځانګړو اقتصادي موخو(د پیسو د ارزښت ثبات،د مطلوبه قیمت کچه،د تولیز تولید او تولیزو پیسو ترمنځ تعادل،د تولیزې عرضې او تولیزې تقاضا تر منځ د مطلوبې فضا رامنځته کول،له پیسیزو وسایلو ښه ګټه پورته کول) د لاسته راوړلو لپاره تر سره کېږي . په پورتنۍ پېژندنه کې لاندې ټکو ته اشاره شوې ده :

- د پیسو د ارزښت ثبات
- د مطلوبه قیمت کچه
- د تولیز تولید او تولیزو پیسو ترمنځ تعادل رامنځته کول
- د تولیزې عرضې او تولیزې تقاضا تر منځ د مطلوبې فضا رامنځته کول
- له پیسیزو وسایلو ښه ګټه پورته کول

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پيسو سياست د يوې وسيلې په توګه د هېواد د چارواکواويا موسساتو په واك کې وي چې د دولت له خوا د قانون پر اساس د دندې په توګه ترسره کيږي .

د پيسو سياست د نورو علومو په څېر د ځانګړو موخو د ترلاسه کولو لپاره طرحه کېږي. د پيسو سياست د يوې ځواکمنې ستراتيژۍ په جوړولو کې موږ ته لار ښونه هم کولای شي.د پيسو د سياست موخې په لاندې ډول طبقه بندي کوو:

- د استخدام د سطحې لوړوالی او برقرار ساتل
- اوږد مهاله اقتصادي پرمختګ
- د پيسو د پېر قدرت ساتل
- له نړيوالې سوداګرۍ سره مرسته او د تاديات د بېلانس مثبتوالی

په تعريف کې ليدل کېږي چې پورتني ټکي د پيسو د سياست لوری ټاکي او بهتره ده چې دا ټکي تعريف کړو .د پيسو د سياست مهم ټکي په لاندې ډول تر څېړنې لاندې نيسو:

۱:د پيسو د ارزښت ساتل :

د پيسو د ارزښت ساتل يوه نسبي پديده ده،موږ نشو کولای چې په ټوليز ډول يې وڅېړو نوله همدې کبله غواړم له پوښتنو يې پيل کړم :

www.melitahrik.com 0771400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه کولای شو چې د پیسو ارزښت رامنځته کړو؟ د پیسو ارزښت کولای شو له دوو لارو وڅېړو :

١. د پیسو کورنی ارزښت
٢. د پیسو بهرنی ارزښت

د پیسو ارزښت نه شو کولای چې د پیسو د حرکاتو د چټکوالي او ټیټ والي د پیسو د مقدار په تغیر سره ارزیابي کړواو په دې اړه استدلال وکړو.مګر د پیسو ارزښت یوازې د توکو داندازې د تغیر د پیسو د حجم د تغیر په وړاندې وڅېړو.او یا یې ترارزونې لاندې ونیسو.

تاسو پوهېږئ چې د عرضه شویو پیسو او عرضه شویو توکو ترمنځ اړیکه معکوساً متناسبه ده دا په دې مانا چې که د پیسو په ټولیز مقدار کې زیاتوالی راشي او توکي ثابت وي د پیسو ارزښت نزولي لار نیسي د توکو قیمتونه لوړېږي . د موضوع د روښانتیا لپاره لاندې جدول ته ځیر شئ:

شمېره	د پیسو په مقدار کې تغیر	د توکو په مقدار کې تغیر	په قیمتونو کې تغیر	په ارزښت کې تغیر
١	لوړ	ثابت	لوړ	کمښت

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲	کمښت	ثابت	ټیټ	لوړ
۳	لوړ	لوړ	ثابت	ثابت

د پیسو بهرنی ارزښت د کورني ارزښت انعکاس دی چې د تادیاتو په بیلانس کې منعکس کېږي .

د تادیاتو بیلانس

د یو هېواد ټولې اقتصادي راکړې ورکړې د نړۍ له نورو هېوادونو سره چې په یو ټاکلي وخت (یو کال) کې یې ترسره کوي دتادیاتو د بیلانس په نامه یادیږي.د پیسو سیاست، یوازې د پیسو په حرکت پورې نه شو تړلید دې تر څنګ د هېواد اقتصادي او ټولنیز حالتهم باید وڅېړل شي همدرانګه د هېواد سیاسي او نظامي حالت چې د پیسو د ارزښت په ټاکلو کې فرعي وسیلې دي باید په نظر کې ونیول شي .پورتنۍجملې موږ ته راښي چې د توکو او پیسو دمقدار تغیر د پیسو دارزښت په ټاکلو کې مرکزي رول لري. همدرانګه یو شمېر نور عناصر هم شته چې د پیسو د ارزښت په ټاکلو کې نقش لري .خو کومه تیوري چې موږ تر مطالعې لاندې نیسو په هغې کې یوازې د پیسوټولیز مقدار او دتوکو ټولیز مقدار تغیر د پیسو د ارزښت په ټاکلو کې یو د بل پر وړاندې ږدو .لیکن زما په نظر په ډېرو مواردو کې چې د توکو ټولیز مقدار او د پیسو په ټولیز مقدار کې تغیر نه وي راغلی بیا هم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیسو په ارزښت کې تغیر راځي چې یو شمېر نور عوامل لکه : سیاسي ،اقتصادي ،ټولنیز او نظامي حالت هم د پیسو په ارزښت کې تغیر راولي.

پورتني عوامل د اقتصاد په علم کې د اخباري قیمتونو په نامه یادېږي او په پرمختیایي هېوادونو کې ډېر تر سترګو کېږي .زه په دې باور یم چې په پرمختیایي هېوادونو کې سیاسي تغیر او ټولنیزې ستونزې دومره ډېرې وي چې په یوې دایمي پدیدې بدلېږي او حتأد قانون بڼه اختیاروي چې دغه تغیر په ډېره جدي توګه د پیسو په ارزښت اغېزه لري . ډېری وخت دغه اغېزې د توکو د ټولیز مقدار او د پیسو د ټولیز مقدار له تغیر څخه هم ډېرې وي.

د پیسو بهرنۍ ارزښت هم له دغو عواملو څخه اغېزمن کېږي د نړۍ په هر کونج کیانقلابي حرکات او د یو هېواد تېري کوونکي حالات د پیسو په ارزښت مستقیماً اغېزه لري .همدارنګه په یوه ځانګړي اقتصادي حوزه کې د هېوادونو دښمنانه سیاستونه هم ډېره اغېره لري چې په دې برخه کې د ګاونډیو د بېوزله کولو سیاستونه ډېر د بحث وړ دي . دا سیاست د نورو وسایلو په نسبت د پیسو په وسیله ډېره تکیه لري .د هېوادونو د پیسو د ارزښت دله منځه وړلو موخې ته د رسېدو لپاره د دهلیز په بڼه کارېږي . د پیسو د سیاست په جوړولو کې باید پورتني عوامل په نظر کې ونیول شي خو کهپورتني عوامل په نظر کې ونه نیول شي نو د پیسو سیاست به کومه ځانګړې اغېزه ونلري . ټول حکومتونه د پیسو د ارزښت د ساتلو او کمښت

www.melitahrik.com 0777 400 115

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه د مخنیوي لپاره په یوې ګټورې وسیلې پورې تړلي چې د پیسو ریفورم ورته وایي.

د پیسو ریفورم

د پیسو ریفورم ته د پیسو اصلاحات هم وایي او لومړۍموخه یې : له یو سلسله اقداماتو او تدابیرو څخه چې د حکومت او یا د حکومت له لوري یوې باصلاحیته ادارې ته د پیسو په تیزۍ سره راستنبدل د پیسو مطلوب حالت ته او یا هغه حالت ته چې د پیسو سیاستوال یې غواړي عبارت دی. ځینې وخت د پیسو ریفورم په پراخه توګه کارول کیږي او د پیسو په معیاري تغیراتو کې هم داخل وي د ساري په توګه د پیسو په نظام کې تعدیل راوستل او نور .خو په ټولیز ډول د پیسو ریفورم د پیسو د پړسوب د له منځه وړلو او یا د پیسو د پړسوب د مخنیوي لپاره ترسره کیږي . سیاست جوړونکي د پیسو ریفورم د پیسو د نورو اقتصادي موخو د تر لاسه کولو لپاره د یوې وسیلې په توګه کاروي .اوس ویلی شو چې د پیسو ریفورم هغه تدابیر دي چې د پیسو سیاست جوړونکو تهد پیسو د مطلوب حالت د رامنځته کېدولپاره لار خلاصوي .

په یاد ولرئ، تاسو کولای شئچې د پیسو ریفورم له بېلابېلو تدابیرو پیل کړئ .دغه تدابیر کوم دي ؟مهرباني وکړئ لاندې کرښې مه لولئله ځانه سره فکر وکړئله ځانه پوښتنه وکړئچې کوم تدابیر باید د پیسو د ریفورم په وخت کې ونیول شي . په کاغذ یې ولیکئ ، دغه طریقه له تاسو سره مرسته کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو په راتلونکې کې په خپلواکه توګه تدابیر وړاندې یا ونیسئ . زه یقین لرم چې تاسو به دا کار همدا اوس پیل کړی وي په تعجب سره به وګورئ چې هیڅ یو کار ناممکن نه دی .

هغه تدابیر چې د پیسو سیاست جوړونکي یې د پیسو د ریفورم په وخت کې اجرا کوي په لاندې ډول دي :

- د پیسو خاوندان (دود پیسې ، روان او وخت لرونکي امانت حسابونه)په دې مکلف کړي چې خپلې شتمنۍ په لږ شمېر د پیسو په واحدونو(دمثال په ډول د لسو پر وړاندې یو) تبدیلې کړي .
- د پیسو سیاستوال د قانون له مخې پیسه لرونکي په دې مجبوروي څو د دولت څخه دپور ناتبدیل اسناد واخلي. چې اجازه یې له دولت سره وي که دولت اجازه ورکړي کولای شي چې اسناد په نغده پیسو تبدیل کړي چې په اقتصاد کې د نغدوالي د کمښت سبب ګرځي .له دویم نړیوال جنګ وروسته یو شمېر هېوادونو لکه چکوسلواکیا ،بلژیك او هالنډ له دې لارې کار واخیست .
- دریېمه طریقه د پیسو په شتمنۍ د پرمختللې مالیې وضع کول دي او یا باید په بانك کې د پیسو د بیلانس یوه برخه حذف شي .چې له دې طریقې څخه په یوګوسلاویا او لویدیز المان کې کار اخیستل شوی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مطلوبو قیمتونو سطحه :

په دې ځای کې غواړم چې د قیمتونو دتعادل د کلمې پرځای د مطلوبه قیمتکلمه وکاروم او باور پرې هم لرم . تعادلي قیمتونه په اقتصادي تیوري ګانو کې په زړې ټرمنالوژۍ بدل شوي چې نه غواړم بحث پرېوکړم او وخت ضایع کړم زموږ په وخت کې د مطلوبېدو په تیورۍ ډېر تاکید کېدو چې دا اصل د پیسو د سیاستوالو لپاره ډېر منطقي اصل وو.په اوسني وخت کې اقتصاد پوهان ټول موضوعات د اقتصاد له اړخه څېړي او هغه خلك لېوني ګڼي چې په تعادلي قیمت فکر کوي انسان پوهېږي چې دوی په لویه اشتباه کې ډوب دي خو بېرته معقولیت ته راګرځېدل یې د مطلوبیت قبلول دي.فکر کوم چې مطلوب استخدام،مطلوب قیمت د زړې اصطلاح ځای نیولای، اعظمي او اصغري قیمتونه دوه اصطلاحګاني دي چې په دې برخه کې ډېر کارول کېږي دغه دوه اصطلاحګانې په خپل ذات کې ښې او بدې نه دي . په ډېرو مواردو کې د دغو دوو طریقو کارول په سیاست کې په ځانګړې توګه د پیسو په سیاست کې ډېرې مهمې دي، دپیسو هغه حرکات چې د سیاستوالو له خوا مطلوب وي، په نښه کوي ، سیاستوالو ته هر هغه قیمت چې په اسانۍ سره وکولای شي د پیسو موخه تر لاسه کړي مطلوب قیمت دی .هغه قیمتونه چې لوړ وي د مصرف کوونکي لپاره د ډېر نفرت وړ وي خو د پیسو د یو سیاستوال لپاره په یو وخت کې یوازې مطلوب قیمت وي ، خو هغه قیمت چې ټیټ وي او مصرف کوونکو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه وي د پيسو د سياستوال لپاره کېداى شي چې په يو ټاکلي وخت کې بدترين قيمت وي . زموږ په وخت کې اقتصاد پوهانو د" فريد من "له کړنو ګټه پورته کوله چې د قيمت په لوړېدو سره يې هيڅ ډول اغېزه نه درلوده او د هغه برعکس هم .

داسې ولې دي؟او د پيسو سياستوال په دې اړه څه کولاى شي؟ اقتصادي معقوليت د پيسو د سياستوال اصلي کړنه ده او دغه معقوليت د حالاتو او شرايطو په نظر کې نيولو سره رامنځته کېږي . پوهېږو چې لوړ قيمتونه به مولد اقتصاد او توليدونکو ته او ټيټ قيمتونه به دمستهليکونو د بحث لاندې وي .سياستوال کولاى شي چې د سمتي قيمتونو له طريقو څخه کار واخلي يو قيمت او يا هم دواړه ترکيب کړي .چې دغه وضعيت په اقتصادي حالاتو پورې اړه لري چې موږ يې لرو.لوړ قيمتونه مولده قيمتونه دي چې په حقيقت کې د مولد د هڅونې لپاره ترسره کېږي ولې دغه قيمت مستهلك ته د منلو وړ نه وياويا د دې ډول قيمتونو هڅونه په ټولنه کې ستونزې راپيدا کوي خو ددې برعکس ټيټ قيمتونه توليدونکي نا راضه کوي او د پرمختګ مخه نيول کېږي،خو ولې د مستهليکو لپاره د پاملرنې وړ وي.دغه قيمتونه که ظاهراًپه ټولنه کې د عدالت ټينګښت ښيي په لنډ وخت کې په ټولنه کې د پرمختګ ښکارندوى وي خو د اوږد مهال لپاره يې پايله برعکس وي چې ډېرې بېلګې يې په افغانستان کې لرو.په دې برخه کې مهرباني وکړئ د خپل ژوند څخه عملي بېلګې راوړئ او هغه له خپلو ملګروسره شريکې کړئباور لرم چې ښې پايلې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

لـري .پـه یـاد ولـرئ چـې د پیسـو سیاسـتوالو لپـاره مسـتهلك هـم یـوه اقتصادي وسیله ده چې د پیسو دکړنلارو په تاکلو کې لـوی نقش لـري لـه دې اړخه د پیسو د سیاست جوړونکي یـوازې پـه مسـتهلکینو اتکـا نشـي کولای،بلکې د پیسـو سیاسـتوال بایـد ټولنـه پـه طبقـو ووېشـي او پـه کامـل باور دا بایـد تثبیـت کړي چې دکـومې طبقې پالیسـي تطبیـق کـړي .زه فکـر کوم چې دا یـو اصـل دی او دا بایـد پـه جدي توګـه پـه نظـر کـې ونیـول شـي .کولای شو چې خلك له بېلابېلو لارو طبقه بندي کړو :

١) د عاید
٢) ټولنیز موقف
٣) ثابتې شتمنۍ
۴) سپما کوونکي
۵) نـور عایـد لرونکـې طبقـه بنـدي کـول او د هغـوی پـر وړانـدې یـو معقول سیاست جوړول او یا داسې طبقـه بنـدي چـې دهغـوی لپـاره معقوله وي . دسکې دویم مخ د مستهلك او مولد دیچې د پیسـو د سیاسـت جوړونکیبایدورتـه پاملرنـه وکـړي.د مسـتهلك پـه څېـر کولای شو چې پانګوال او مولدین هم په طبقو ووېشو:

a. لوی پانګوال
b. منځني پانګوال
c. کوچني پانګوال

او یا د تولید له نظره :

(c) ketabton.com: The Digital Library

I. لوی تولیدونکي
II. منځني تولیدونکي
III. کوچني تولیدونکي

د تولید د ډول له نظره :

i. درنو صنایعو تولیدونکي
ii. د منځني صنایعو تولیدنکی
iii. د سپکو صنایعو تولیدنکي

د سکتور له نظره :

a. صنعتي تولیدونکي
b. کرنیز تولیدونکي
c. خدماتي تولیدونکیاو نور تقسیم بندي کړو او د پرېکړو پر وخت اسانتیاوې رامنځته کړو .

www.melitahrik.com 0777 400 116

دا تقسیم بندي د پیسو سیاست جوړونکي ته دا موقع ورکوي چې د پیسو د پالیسیو جوړولو پر وخت خپل حرکات ښه تنظیم کړي او دا تثبیت کړي چې د وګړو کومه کټګوري د سیاستونو په وسیله چې د قانون ښه نیسي حمایه کړي اوکومه کټګوري له دې چوکاټ څخه لرې کړي .په خپل سر جوړ شوي قیمتونه بازارونه دي او بازارونه هم د پیسو سیاست جوړونکو ته د پاملرنې وړ دي اوس کولای شو چې ووایود بازارونو ډولونه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیمتونـو کړنـې پـه تولنـه کـې منعکسـوي .او د بـازار تنظـیم د پیسـو دسیاستوالو یوه دنده ده.

اوس له ځانه پوښتنهوکړئ چې څو ډوله بازار پېژنئ؟

همدا اوس قلم را واخلئ او د بازارونو لست تر تیب کړئ ستونزمن کـار نـه دی کولای شئ چې ترسره یې کړئ او یـا پـه همدې اړه فکـر وکـړئ اوس ترتیب شوی لیست یا فکر مو یو لـه بـل سره شریك کـړئ حتمـا ښـه پایلـه لـري .پـوهېږم چې لـه ماسره همنظره یاست چې نهـه ډولـه بازارونـه مـو لیکلي او دغه بازارنـه لـه دوو اقتصـادي اصـطلاح ګـانو(عرضـه او تقاضـا) څخه جوړ شوي دي.لاندې جدول ته ځیر شي:

www.melitahrik.com 0777 400 116

عرضه / تقاضا	مونو پول	اولیګوپول	پولیپول
مونو پول	دوه اړخیـزه کامـل انحصار	د تقاضـــا محـــدود انحصار	د تقاضـــا کامـــل انحصار
اولیګو پول	د عرضـې محـدود انحصار	دوه اړخیـزه محـدود انحصار	اولیګوپول عرضه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بشــــــپړه سیالۍ	د عرضې اولیګو پول	د عرضـــې کامـــل انحصار	پولیپول

زه باور لرم چې سیاستوال نشي کولای یوه نسخه ټولو بازارونو ته تیاره کړي مو ږ اوس هم دا ناکامه نسخه امتحانوو او ښه وینو چې له ناکامۍ سره مخ دي او هغه هم ددې لپاره چې هر بازار د خپل ځان لپاره ځانته سیاست او کړنې ته اړتیا لري چې دهغې مطابق باید تدابیر ونیسو.په یادولرئ چې د بازارونو په اړه تعصب د اقتصاد له نظره ښه کار نه دی ځکه ځیني بازارونه د هېواد لپاره ګټور خو د بل هېواد لپاره ګټور نه وید ساري په توګه انحصار په خپل ذات کې بده پېښه نه ده ولې د دغې پېښې حرکات ښه او بد دي انحصار د ځینو هېوادونو په اقتصاد کې حیاتي رول لري او کیدای شي چې د بل هېواد په اقتصاد کې ډېره پراخه ونډه ولري خو په دواړو وختونو کې انحصار دی.

الف - د پیسو سیاستونه او په قیمت یې اغیزې

لکه څرنګه مو چې وویل د پیسو سیاستوال د پرېکړو په پایله کې کولای شي په قیمتونو لویه اغېزه واچوي چې دا د پیسو د سیاستوال یوه دنده هم ده .د پیسو سیاست جوړونکیکولای شي چې د قیمتونو نوسانات تر خپل کنټرول لاندې راولي او له هغوی سره اقتصادي لوبه ترسره کړي . چې دغه نوسانات په عمده ډول د پیسو د سیاست جوړونکو لخوا طرحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي له دې کبله د قیمتونو نوسانات د پیسو دسیاستونو یو مهمه برخه ده چې د قیمتونو د سیاست په چوکاټ کې ځای لري .د قیمتونو نوسانات په ظاهره د قیمتونو ټیټ والی او جګوالی دی ،په ډېرو اقتصادي څېړنو کې نوسانات همدا د قیمتونو جګوالی او ټیټ والی دی د ډېرو اقتصاد پوهانو په تیوري ګانو کې د قیمتونو دوه یا درې سلنه جګوالي ته اجازه ورکول کېږیخو ولې د شلمې پېړۍ په اخر او د یوویشتمې پېړۍ په سر کې اقتصاد پوهانپه دې نظر نه دي ، دې اقتصاد پوهانو یوه مشهورهتیوري،پرمختګ په رکود کې رامنځته کړه او وایي چې د قیمتونو جګوالی یوازې دانه چې اقتصاد له رکود سره مخامخ کړي، بلکې د اقتصادي پرمختګ زمینه هم برابروي ."فرید من "او د هغه پیروان د دغې تیوري مخکښان دي .دې پوهانو خپل نظریات داسې وړاندې کړي:د قیمتونو د جګوالي پر وخت پانګوال د ډېرې ګټې دلاسته راوړلو په موخه ډېره پانګونه کوي چې ورسره تولید ډېرېږي او د تولید ډېرښت د استخدام سطحه لوړوي د استخدام د سطحې په لوړوالي سره خلك عاید ترلاسه کوي کله چې د خلکو عاید ډېر شي تقاضا هم ډېرېږي په ځانګړې توګه ګټوره تقاضا چې دغه امر په خپله پانګونه ډېروي اوپه ټولیز ډول اقتصادي پرمختګ رامنځته کېږي. په یاد ولرئ چې په دې کې یوازې مطلوب قیمت په نظر کې نیول کېږي که قیمتونه ډېر لوړ لاړ شي بیا یې پایله منفي وي.ددې نظریې مخالفین وایي :د قیمتونو د جګوالي سره د تولید د عواملو قیمت هم لوړېږي چې پانګوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبور دي څو د خپلې ګټې يوه برخه د قيمتونو په لوړوالي ورکړي چې ورسره د توليداتو قيمتونه هم لوړېږي،د هېواد په ملي اقتصاد ډېرې اغيزې لري دا اغيزې ډېر وخت منفي وي او ټولنيزې ستونزې هم راپيدا کوي.د قيمتونو نامطلوبه لوړوالی او ټيټوالی په حکومت او ټول هېواد ډېرې بدې اغېزې واردوي نو له دې کبله د قيمتونو د نامطلوبه جګوالي او ټيټوالي مخه بايد ونيول شي .د قيمتونو د نوساناتو اغېزې د هېوادونو د اقتصادي پرمختګ له کبله متفاوتې وي.دا اغېزې په پرمختيايي هېوادونو کې ډېرې وي ځکه په دې هېوادونو کې د پانګې کمښت او د قيمتونو لوړوالی د هېوادونو اقتصاد زيانمنوي .

ب – د قيمتونو د جګوالي سببونه : غواړم په دې ځای کې دا بحث نور هم اوږد کړم او دا موضوع په پراخه توګه وڅېړم هغه سببونه چې د قيمتونو د جګوالي سبب ګرځي په لنډ ډول تر څېړنې لاندې نيسو ځکه چې په نورو اقتصادی بحثونو کې څېړل شوي:

د قيمتونو د جګوالي پيسيز (پولي) سببونه

۱. د بودجې د کسر سياست :کله چې حکومت په دې هڅه کې شي چې د بودجې کسر د پيسو د نشر له لارې يا د نورو لارو چې د پيسو مقدار بيدون د توکو د تغير څخه ډېر کړي د پيسو د مقدار په تناسب سره په تقاضا کې ډېر والی راځي او دقيمتونو سير لوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. د دولت د لګښتونو په جوړښت کې تغير : کـه د دولت جوړښت او د لګښتونو جوړښت منفي لور تـه لاړ شي او دغـه لګښـتونه د توليداتو او توکو پر توليـد ونـه لګـول شي، بلکـې يـوازې پـه استهلاکي او پـه عـادی لګښـتونو ولګول شي نو په دې صورت کې قيمتونه لوړېږي .

۳. په دولتي برخه کې د استخدام لوړوالی : دولت په ځانګړو وختونو کې د خپـل ټـولنيز سياسـت مطـابق د بېکـاریډ لـه منځـه وړلـواو د بـې ثبـاتيډمخنيوي لپـاره پـه ټولنـه کـې د اسـتخدام سـطحه لوړوي،نـو پـه دې صورت کې پټه بېکاري او دمصنوعي عايد په وجه په بـازار کـې تقاضـا تغيـر خوري چې دغه تقاضا د قيمت د لوړوالي سبب ګرځي.

۴. د سپماشـويو پيسـو کـارول د قيمتونـو د جګـوالي لـه کبلـه : پـه هغـه حالـت کـې چـې سـپما کـوونکي د خپلـو لګښـتونو د پـوره کولـو لپـاره چـې د قيمت دلوړوالي له امله رامنځتـه شـوي لـه خپلـو سـپما شـوو پيسـو څخـه ګټـه پورته کړي، تقاضا ډېرېږي او قيمتونه نور هم لوړېږي.

۵. د يـو بـد روانـي حالـت جوړول چـې سـپما کـوونکي پيسـې پـه اسـعارو تبادله کړي: رواني حالت هم کولای شي د تقاضا په زياتوالي کې رول ولوبـوي چـې دغـه رول پـه ځـانګړو حـالتونو کـې وي پـه دې روانـي حالـت کـې تقاضـا کوونکي د تقاضا د لوړوالي لپاره هڅه کوي او دغه هڅې په بازار کې تقاضـا ته تغير ورکوي او د قيمتونو د لوړوالي سبب ګرځي.

۶. د پيسو په وسيله د ثابتو شتمنيو رانيول :کله چې پيسه لرونکي خلك د پيسو د ارزښت د کمښـت لـه ويـرې پيسـې د ثـابتو شـتمنيو د رانيولـو لپـاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاروي نو په دې وسیله ثابتو شتمنیو ته تقاضا لوړیږي او قیمتونه هم لوړیږي
.

د قیمتونو د لوړوالي توکیز سببونه

۱. د توکو د تولید کمښت : د توکو د تولید کمښت د توکو په ټولیزه عرضه او ټولیزه تقاضا کې تغیر رامنځته کوي او دغه تغیر د تقاضا لور ته ځي چې دغه تقاضا په خپله قیمتونه لوړوي .

۲. د توکو د تمام شوي قیمت لوړوالی او د لېږد رالېږ د لګښتونو لوړوالی : د لېږد رالېږد دلګښتونو د لوړوالي له کبله قیمتونه لوړیږي چې دغه لګښتونه د عصري وسایلو نه کارول،د ښو مواصلاتي لارو نه شتون له کبله رامنځته کېږي چې ورسره د توکو قیمتونه هم لوړیږي.

۳. په ټرانسپورټ او انتقالاتو کې موانع او ستونزې : د توکو دلېږد او انتقالاتو ستونزې د توکو قیمتونه لوړوي ستونزې د قوانینو ګونګ توب،د ژباړې په وسیله مغلقیدل،او له نورو هېوادونو د قوانینو راخیستل،بد امني،په غیر رسمي ډول له ترانسپورټي شبکو څخه د پیسو اخیستل او بعضې وخت د جغرافیایي موقعت له کبله راپیدا کېږي.

۴. احتکار د پانګوالو،سوداګرو او مولدینو معلومات نه شتون د ټولنې په اړه : په دې اړه ډېر څه نه وایم ځکه په دې اړه ټول پوهېږي په ځانګړې توګه هغه څوك چې دا عمل ترسره کوي ځکه دا عمل د نړۍ په ټولو ادیانو کې ناروا عمل ګڼل شوی چې له دې سره هم قمیتونه لوړیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجوړښت له کبله د قیمتونو لوړوالي

۱. د پرمختګ او د تولید د عوامل ترمنځ نامساوات : په دې ځای کې نامساوات څخه موخه د تولید د عواملو په داخل کې د تولید د عواملو ترمنځ او بل اړخه یې د تولید دعواملو او د پرمختګ ترمنځ بې تناسبیده چې دغه بې تناسبي د قیمتونو د لوړوالی سبب ګرځي .دا په دې مانا چې په ډېرو هېوادونو کې د موخو د ترلاسه کولو لپاره د تولید عوامل په کافي اندازه شتون نه لري ورسره قیمتونه اغېزمن کېږي چې په ډېرو موارادو کې لیدل کېږید پانګې تناسب له نورو عواملو سره بې تناسبي ښیي چې دوه ډوله اغېزې په قیمتونو لري .

۲. د خپل سري سیستم او ښه بانکي سیستم نه شتون

۳. په ازاد بازار کې د سود د بیې لوړوالی په ځانګړې توګه په پرمختیایي هېوادونو کې.

د قیمت د لوړوالي رواني سببونه

۱. د ټول اقتصاد په اړه د بدو نظرونو رامنځته کېدل او د مرکزیت د له لاسه ورکولو وېره.

۲. د ځینو ذهنونو شتون چې د ورځپاڼو پروپاګند قبلوي دا ډول قیمتونو ته په اقتصاد کې اخباري قیمتونه وایي چې د ناورین په وخت کې د قیمتونو د لوړ والي د لوی عامل په توګه ګڼل کېږي.

www.meltahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قیمت دلوړوالي د مخنیوي لارې ګودرې

- د پیسو د سیاست لارې ګودرې :

۱. د پور دولتي اسنادو نشرول

۲. له لاژمو سپماوو څخه ګټه پورته کونه

۳. له کریدټي سیاستونو څخه د سوداګرو لپاره ګټه پورته کونه

- د توکو دسیاست لارې ګودرې:

۱. د تولیدي موسیساتو تقویه چېړ پر توکي عرضه کوي په ځانګړې توګه د دولتي تولیدي موسیساتو.

۲. د دولت د کارکونکو تقویه د لویې مصرفي ګټکوري په توګه د هغوی لپاره د توکو اسانتیاوې برابرول .

- کوچنۍ او کنټرولي لارې ګودرې :

۱. د احتکار د مخنیوي لپاره لاژم اجرات کول

۲. د قوانینو او طرزالعملونو جوړول د سوداګرو د ګټې په منظور په هغه صورت کې چې د قیمتونو لوړ والی ملي اقتصاد تهدیدوي.

۳. د یوې ستراتیژي جوړول چې وکولای شي په ځانګړو وختونو کې ځانګړي کارونه ترسره کړي .

د - د قیمتونو د تغیر اوږدمهاله موخې : پدې اړه غوارم د موضوع د روښانولو لپاره د نوبل جایزې ګټونکي "سامولین "د مشهور کتاب د نړۍ اقتصاد څخه یوه خبره نقل کړم :اخري مطلوب هغه دی چې زموږ د ټولنې اقتصاد تل کامل استخدام او د پراختیا په حال کې وي نوسانات او

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوداګریز دوران وټاکل شي په اصطلاح (د ډالرو لېونی ګډا) دا په دې مانا چې د قیمتونو شدید نوسانات په روښانه او ضعیف حالت کې کنټرول کړي ولې د قیمتونو د لوړوالي اوږد مهاله سیر په اړه دا نظریې وړاندې شوې دي:

a. د قیمتونو د تثبیت نظریه : ددې نظریې پر اساس د قیمتونو مودل باید د اوږد مهال لپاره ثابت وساتل شي د نفوسو په ډېرښت، د پانګې دډېروالي او فني پرمختګ له کبله تولیز لګښتونه لوړېږي د پیسو مزدونه او حقیقي مزدونه لوړېږي او کار پرمختګ کوي .

b. د تل ډېرښت نظریه او د قیمتونو ټیټوالی : ددې ډول سیاستونو مخ ته وړل کامل استخدام رامنځته کوي او په تولیز تولید ډېرېږي . د تولنې تولیز ډالري لګښتونه او د کار د مناسب ګټورتوب ډېرښت او د اقتصادي کړنو پراختیا نسبت قیمتونو ته تیز وي .په دې شرایطو کې پیسیز (پولي) مزدونه په مسلسل ډول لوړېږي ولې حقیقي مزدونه ډېر کمرنګه وي،نو ځکه د ژوند لګښتونه جریان لري.

c. د تل تنزیل نظریه او د قیمتونو ټیټوالی :ددې سیاست په کارولو سره پیسیز(پولي) مزدونه او هغه عواید چې له شتمنیو لاسته راځي تقریبا ثابت وي. هغه ډېرښت چې د فني روش له پرمختګ څخه لاسته راغلی وي د قیمتونو د تنزیل له لارې د مصرفونکو عاید ګڼل کېږي پیسیز(پولي) مزدونه ثابت پاتې کېږي ولې حقیقي مزدونه ډېرېږي.د قیمتونو تنزیل باید د اقتصادي کړنو او کسبونو د کمښت سبب ونه ګرځي د دې لپاره باید د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیمتونو تنزیل له دې وړاندې چې د اقتصادي موسیساتو د خرڅلاو قیمت ټیټ کړي باید د هغې موسیسې د تولید لګښتونه ټیټ شي .
د حل درې واړه لارې چې وکولای شي بېکاري خپلې ټیټې کچې ته ټیټه کړي او په دې حد کې باقي پاتې شي د منلو وړ دي. په یوه اقتصادي حوزه کې د دریوو لارو چې هره یوه قبوله کړي تفاوت نه لري په دې شرط چې د قیمتونو په اړه وړاندوینه شوې وي او اقتصادي دستګاه باید ځان ورسره تطبیق کړي.

د پیسو بازار ته د سیاستوال ورتګ

یو سیاستوال څنګه کولای شي چې د پیسو بازار ته داخل شي باید له کومو لارو ګودرو کار واخلي او له هغه بازار څخه څنګه ځان لرې کړي کوم چې ده دتائید وړ نه وي.سیاستوال باید لاندې کارونه ترسره کړي.

- کولای شي چې د بازار له تحلیل څخه ګټه واخلي او په دغه تحلیل کې له لاندې میتودنو څخه کار واخلي :

۱. سواټ S.W.O.T: سواټ له څلورو انګلیسي کلمو څخه جوړ شوی چې د تحلیل لپاره اساسي موضوعات بیانوي.په یاد ولرئ چې دغه میتود په ټولو تحلیلونو کې تر ټولو ګټور میتود دی.

کمزوري Weakness	ځواکمنتیا Strengths
ګواښونه Threats	موقې(فرصتونه) Opportunities

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلتــه سیاســتوال بایــد پــه دې پــوه شــي تېــرو طریقــو کومــه ځواکمنتیــا لرلـه،کمزوري یـې څـه وه چـې کـار پرې وشـي اوتـر څنـګ یـې کـومې مـوقې اوفرصتونه لرل له موقو د کومو عواملو پر اساس ګټه نه ده پورتـه شوې او لـه کومو موقو یې نهایي ګټه پورته شوې کوم شی زموږ سیاست ګواښـوي او تـر کومه ځایه یې زموږ سیاست تهدید کړی.د ساري په نظر کې نیولو سره دیو هېواد اقتصادي حالت تحلیل کړئاو دهغه پر اساس خپل سیاست جوړ کړئ اوس بنه لاربنود لرئ او د پیست له میتود څخه کار واخلئ .

- پیست P.E.S.T: په دې میتود کې د پیسو سیاستوال سیاسي حالت تر څېړنې لاندې نیسي او هغه په دې هڅه کې وي تر څو په دې وپوهېږي چې سیاسي اوضاع دپخوانیو سیاستونو په تطبیق او عدم تطبیق څومر ه اغېزه لرله او هغه باید ځانته رامعلومه کړي .

اقتصادي وضعه هم د پیسو سیاستوالو تـه اړینـه ده او هغـوی بایـد پـه دې پـوه شي چې په څه ډول اقتصادي حالت کې قرار لـري کـوم ډول اقتصـادي حالـت په اقتصاد حاکم دیاو په دې حالت کې باید کوم تدابیر ونیسي .

ټولنه چې په خپله د سیاست منشا ده او د پیسو دسیاستوالو لپـاره ځانګړې اهمیـت لري،ټولنـه چـې سیاسـتوال پـه کې ژونـد کـوي کـولای شـي دسیاست د تطبیق په برخه کې بنه انګیزه او یا بده انګیـزه رامنځتـه کړي پـه ډېـرو مـواردو کې نوې پرېکړې د نوي سیاست په بنه بې ګټې وياو باید انتظار وکړي تر څو شرایط بنه شي چې ډېری سیاستوال په دې پوهېږي . د شرایطو پـه نظر کـې نـه نیـول کـه سیاسـت هـر څـومره معقـول وي لـه ناکـامۍ سره مخامخیږلـه تېـرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاستونو څخه عبرت واخلئاو یوازې اصلاحات وکاروئ چې دا په حقیقت کې واقعیت ته ځان سپارل دي او له تېزوالي معقوله تېښته ده .
له ټکنالوژۍ څخه ګټه پورته کولهم د یو سیاستوال لپاره اړینه دهاو هغه باید په دې پوه شي چې له ټکنالوژۍ څخه ګټه تر کومې کچې ده د دې معلوماتو په وسیله برېښنایي وسایل د پیسو په روښونو کې ټاکي بې له دې له ډېرو برېښنایي وسایلو څخه ګټه پورته کونه د پیسو د سیاست د یوې وسیلې په توګه چې د تطبیق شرایط یې شتون ونلري په اقتصاد کې په نا ببره توګه ثقافتي خلا رامنځته کوي. هغه باید په دې پوه شي څو سلنه اقتصاد کولای شي له پرمختللې ټکنالوژۍ ګټه واخلي او باید کوم ډول ټکنالوژي وي،ځکه په ځینې هېوادونو کې دویم لاس ټکنالوژي ګټوره وي نسبت اول لاس ته.هندوستان په دې برخه کې ډېرې تجربې وازمولې او ښې پایلې یې تر لاسه کړې .د لومړي وزیر راجیو ګاندي د اندراګاندي زوی په وخت کې هندوستان خپل اقتصاد کمپیوټرایز کړو اولومړي وزیر یې دویم لاس کامپیوټرونه له المان هېواد څخه واخیستل چې د هندوستان دولت په لومړیو کې له دې طرحې سره مخالفت درلود او تاکید یې کاوو چې لومړۍ درجه کمپیوټرونه باید له جاپان او یا بل هېواد څخه واخیستل شي د هندوستان د لومړي وزیر دلیل دا و چې دا کمپیوټرونه د هېواد د شرایطو مطابق دي او موږ کولای شو چې ښه ګټه ترې واخلو او کهکله یې جوړېدو ته اړتیا پیداشوه، نو کولای شو چې په هندوستان کې یې ببرته جوړکړو،خوډېرې وخت ددې کمپوټرونو ترمیم دنوي کمپوټرونو داخستلو هومره لګښت درلود. هند له لږ وخت وروسته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې وتوانېده چې خپل لومړی کمپیوټر بازار ته عرضه کړي او د هند اقتصاد کمپیوټرایز کړي .

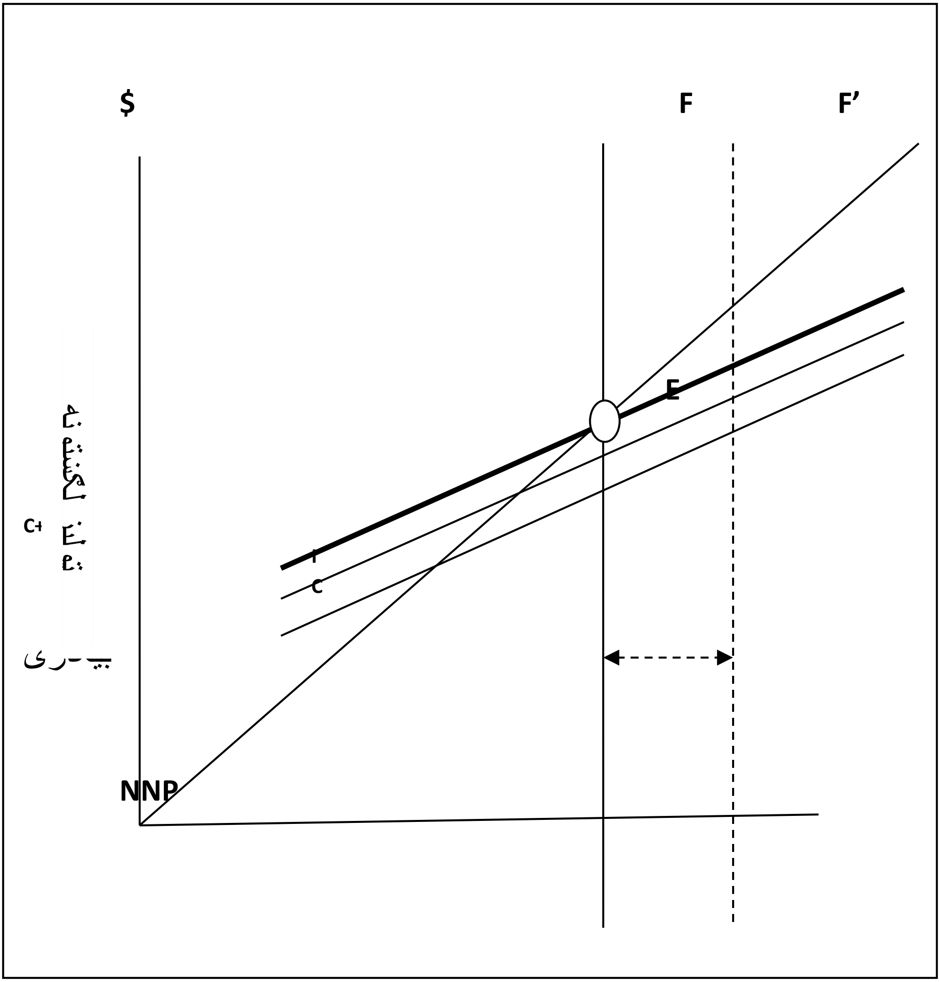

(c) ketabton.com: The Digital Library

څرنګه چې په شکل کې ګورئ له ټکنالوژۍ ګټه پورته کونه یو مسله ده او د بدو اثراتو د مخنیوي په خاطر چې په نظر کې نیول کېږي جدي کار ته اړتیالري.مهمه مسله ده باید په نظر کې ونیول شي او بحث پرې وشي له لوړ تخنیك څخه ګټه پورته کول کېدی شي چې ډېره مثبته وي ولې په ډېرو مواردو کې د بېکارۍ سبب ګرځي . دا مسله په پرمختیایي هېوادونو کې ډېره مهمه ده. په دې ځای کې لیدل کېږي هغه تغیرات چې په تخنیك کې راوستلی شي او په نورو عواملو کې تغیرات رانه وستل شي د بېکارۍد رامنځته کېدو سبب ګرځي او که نورو عواملو ته مثبت بدلون ورکړو ګراف بل شکل غوره کوي.

د پیسو له وسایلو ښه ګټه پورته کونه

پیسې د پیسو د سیاست مهمه وسیله ده،پیسې کېدی شي چې هم موخه او موخې ته د رسیدو وسیله وي.د پیسو دا دوه ګونې ځانګړتیاوې د پیسو اړتیا د پیسو د سیاست په برخه کې ښیي .پوهېږئ چې ټول د پیسو سیاستونه د پیسو د مطلوب ارزښت او له دې لارې نورې موخې لکه اقتصادي او ټولنیز پرمختګ رامنځته کول دي .د دې لپاره چې یو کوچنی بحث په پیسو وکړم د پیسو له ډولونو یې رانیسم .دا جادویي وسیله چې په اوسني وخت کې پرې ټول توکي اندازه کېږي.بېلا بېل تعریفونه لري :

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه مینه لرم چې ووایم : هر هغه څه چې د پیسو دنده ترسره کړي پیسې دي.غواړم پیسې د دندو پر اساس وپېژنم او له همدې لارې تعریف ته ورسم."فرانسوا پیرو" پیسې د تبادلې او د ارزښت د ساتلو د وسیلې په توګه راپېژني او یو له مشهورو تعریفونو څخه ګڼل کېږي چې د پیسو په اړه شوی دی.د امریکا مرکزي بانك د پیسو په اړه وایي :پیسې عبارت دي له بانکنوټو،سکو ،روان حسابونو،مسافري چکونو او دسپماله حسابونو څخه .

د پیسو ډولونه :د پیسو د ډولونو په اړه د نورو علومو په څېر د پوهانو ترمنځ اختلاف شتون لري خو د پوهانو دنظریاتو د اختلافاتو سره سره بیاهم موږ د پیسو ډولونه تر څېړنې لاندې نیسو،د ښه پوهولو لپاره اړینه ګڼم چې د پیسو د رامنځته کېدو په اړه معلومات ترلاسه کړو که څه هم دا موضوع به تاسو ته تکراري وي خو بیاتکرار یې ښه ګڼم .

د پیسو رامنځته کېدل : پوهان په دې باور دي ،کله چې بشر دوو عناصروته لاس رسی پیدا کړو د انسان په ژوند کې بشپړ بدلون رامنځته شو . چې دغه دوه عناصر یو پیسې او بل اسپرین ټابلیت دي. انسان یې دومره پیاوړی کړو چې نور موجودات د انسان دلګښت یوه برخه وګرځېده .تبادله چې د انسان د ژوند دوام پرې ولاړ دیاو موږ نشو کولای پرته له تبادلې خپل پرمختیایي کارونه تنظیم کړو.انسان د ژوند له لومړۍ ورځې څخه د خپلو اړتیاوو د پوره کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره قدم پورته کړی دی .چې دغه اړتیاوې د ډېر لږ وخت لپاره په چپ او ګونګحالت کې ترسره شوې، وروسته توکي رامنځته شول او د توکو په منځ کې ځیني د تبادلې په توګه وکارول شولچې ددې باوجود نشم کولی هغوی ته پیسې ووایم خو بیا هم د پیسو دنده یې تر ډېره وخته ترسره کولهاو د تبادلې لاریې مخته یوړه .

ځیني پوهان پیسې د تبادلې په توګه په اتلسمه زېږدیزه پېړۍ کې چې کله فلزي پیسي رامنځته شوې پېژني او ویېکولاۍ شول چې په اتلسمه زېږدیزه پېړۍ کې په ټوله نړۍ حکومت وکړي .د پیسو درامنځته کېدو د ځای په اړه د پوهانو ترمنځ د نظر اختلاف شتون لري یو شمېر پوهان د نورو علومو په څېر د پیسو د راپیدا کېدو ځای یونان ګڼي او دکار د اسانۍ لپاره نور ځایونه خیالي ګڼي ،ولې تر اوسه په دې اړه کوم لیکلی ثبوت نشته خو تاریخ شاهد دی چې چینایان لومړني خلك ول چې له سند څخه یې د اوسنیو پیسو په توګه کار اخیستی، چین لومړنی هېواد و چې په کال **۱۴۵۵** زېږدیز کې یېپیسې نشر کړې له هغې ۲۰۰ کال وروسته په اروپا کې سند د بانکنوټ په شکل نشر شو د بانکوټ سند دنشر لپاره ښه بهانه دا وه چې د سرو او سپینو زرو ډېربنت له کبله د دوی په ارزښت کې کموالی راغې او قیمتونه لوړېږي.له دې معلومېږي چې چینایانو د پیسو د پرسوب اصطلاح له اروپایانو پخوا پېژندله او دهغه د مخنیوي لپاره یې دا کارونه ترسره کړي ول ولې لویدیز نشرات دغه موضوع په لویدیز پسې تړي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

وایي چې دا اصطلاح په لومړي ځل په هسپانیا کې کارول شوې او دلیل راوړي چې د استهکالم بانک ۱۶۳۰زېږدیز انګلستان بانک ۱۶۹۴زېږدیز چې وروسته بیا د فرانسې سلطانتي بانک او نورو بانکونو پیسې نشر کړي .بابلیانو هم د شپږم سالار "اسوري هامورابي "په وخت کې پدې اړه په کال ۱۴۰۰ق .م کارونه ترسره کړي دي .زموږ په هېواد کې هم له ډېرو پخوا زمانو څخه تمدن(ښاریتوب) شتون درلود او د پیسو نښې د اریایانو له وخت څخه تر سترګو کېږي او هغه سکې شتون لري چې اریایانو به په تبادلو کې ترې ګټه پورته کوله او د لوړ کلتور څخه برخورداره وې .

بیا هم د پیسو تر ډولونو وړاندې غواړم د پیسو ځینې مهمې ټرمینالوژۍ چې د پیسو یو سیاستوال باید پرې پوه شي ذکر کوم زما موخه هغه نه دي چې پوهېږي بلکې هغه دي چې اړتیاورته لري :

د پیسو د سیاست لپاره اړین اصطلاحات

- د پیسو ورکړل شوی نظام : په دې ډول نظام کې حکومت د پیسومقدار په دورانکې د دې لپاره تنظیموي ځوځیني موخې (د قیمت استقرار) ترلاسه کړي.دې ډول نظام ته Fait Standardنظام هم وایي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د پیسو زېرمې : د هغو سره زریزو سکو مقدار چې دولت یا بانك د تضمین په توګه د اعتباري پیسو پر وړاندې چې په دوران کې دي ، ساتلې وي .
- د پیسو واحد : یو ځانګړی مقدار جنس چې د پیسو د معیار په توګه ټاکل کېږي او نوم ورته تعینیږي .
- د پور تبدیلول په پیسو : د بانکي سیستم په وسیله د پیسو د ډېرښت په موخه د پور دولتي اسنادو اخیستل .کله چې دا اسناد د بانکونو له خوا واخیستل شي هغه پیسې چې د دې په مقابل کې ورکول کېږي د پیسو حجم په دوران کې ډېروي .
- د پیسو معیار : هغه معیار چې د هغې پر اساس پیسې نشرېږي او د هغه لپاره د پیسو مقدار تعینیږي . په لاندې ډول دي :

♣ دوه فلزه معیار : هغه معیار چې په هغه کې دوه متناسب فلزه دتبادلې د معیار په توګه ټاکل کېږي او خپل منځ کې هیڅ ارزښتي اړیکه نلري .

♣ د سرو او سپینو دوه فلزه معیار : هغه معیار چې په هغه کې دواړه فلزه په تبادله کې داخل وي او دواړه ارزښتي اړیکه ولري .

♣ د سرو سکه یي معیار :هغه معیار چې بانکنوټ په کې د سرو په سکو د تبادلې وړ وي .چې په دې معیار کې د بانکونو د سرو زېرمې کمېږي.

♣ د سرو اسعاري معیار : دا معیار په نړۍ کې تر ټولو مشهورمعیار دی دا معیار د بریتن وډز په نامه هم مشهور دی او د کال **۱۹۴۵-۱۹۷۳** پورې د نړۍ لومړی د پیسو معیار و چې پر تبادلې حاکم و دا معیار د امریکا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژمني پر اساس رامنځته شوی و او په دې کې امریکا ژمنه کړې وه چې د یو ونس سرو په مقابل کې به۳۳ډالره ورکوي چې بیاپه ټوله نړۍ کې خلکو د سرو پر ځای ډالر ساتل .

- ♣ د سرو معیار : دا معیار تر ټولو پر ځای معیار دی چې د ډېر اوږد وخت لپاره یې په نړۍ کې د معیار په توګه دنده ترسره کړې ده اوس هم د نړۍ ډېرو پوهانو او هېوادونو د پیسو عرضه د سرو په معیار پیسې تړي . په اوسني وخت کې سرو معیار ته ګرځېدل د اقتصاد د علم له ګرمو مسایلو څخه شمېرل کېږي چې انګلستان یې تر ټولو ډېر طرفدار دی .د دې نظام مهم اصل دا دی چې سره د اصلي معیار په توګه او دهغې پر اساس نورې پیسې کارول کېږي . ددې تیوري طرفدار په دې عقیده دي چې د سرو معیار د پیسو د عرضې د کنټرول لپاره ښه ځواك دی .
- ♣ کاغذي اصلاح شوی معیار :په نړۍ کې تر ټولو دود معیار دی پدې معیار کې پیسې په خپله په خپل ذات کې د تبادلې وړ دي او زموږ په هېواد کې هم همدا معیار چلېږي .
- د پیسو نظام : یوه ټولیزه اصطلاح ده چې د هغه په مفهوم کې سیاستونه او معاملات داخل دي د یو هېواد پیسې تر خپلې اغېزې لاندې راولي .
- د پسو واك: د هر هېواد دا حق دی تر څو خپل اقتصاد مصئون کړي د پیسو د پړسوب،بېکارۍ،د تادیاتو د بېلانس نامساوات ،د یو شمېر نړیوالو موسساتو په شتون کې په ځانګړې توګه دنړیوال وجهي صندوق له ژمني سره سم پوره کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

- باور Credit: د یو مبلغ هر ډول ورکړه یا د ورکړې ژمنه ده چې د ګټتهانې(سود) د ورکولو سره د ورکړل شوي مبلغ د بېرته ورکړې حق ،د نورو تضمین شویو او نا تضمین شویو لګښتونو،د پور هر ډول تمدید ،هر ډول صادر شوي تضمین او د پور د بهالرونکوسندونو د پیردولو او یا د مبلغ د ورکړې د ژمنې دنورو ډولونو په عوض چې په مستقیمه توګه یا د ګټتهانې د تخفیفي پیرودنې دیوې بې واسطې ورکول شوی وي . د افغانستان د بانکوالۍ قانون
- د پور ارزښت لرونکي اسناد : د معاملې ور د پور سند ،د هغه معادل سند او د معاملې ور سند دی چې د ګډون یا د تبادلې د ژمنې له لارې د معاملې د پور د بل ارزښت لرونکي سند د حصول حق ورکړي د پور ارزښت لرونکي سندونه د دفتر په ثبت شویو سند کې شامل دی . د افغانستان د بانکوالۍ قانون
- سپارنه :د یو مبلغ پیسو تحویلول دي چې د بانك د دفترونود جاري یا سپما په یو حساب کې شاملېږي .دغه تحویلي د یو تړون پر بنسټ چې د سپارونکي یا د هغه د استازي او بانك ترمنځ ،بل حساب ته د بېرته ورکړې ،لېږدونې په هکله له ګټتهانې یا له هغې پرته یا جائزي سره سمدستي او معیادي غوښتنې په وسیله صورت مومي .د افغانستان بانك د بانکوالۍ قانون .

اوس د دې وخت رارسېدلی چې د پیسو د ډولونو بحث ته داخل شو او هر یو تر څېړنې لاندې ونیسو .د اقتصاد د علم پوهان پیسې په بېلابېلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډولونو وېشي چې په دې مورد کې هم يو له بل سره اختلاف لري پيسې په خپله خوښه چې ورته ښه ښکاره شوې تقسيم بندي کړې دي .پوهانو دغه وېش په دوه کټګوريو تقسيم بندي کړی دينومورې پوهان پيسې په دوه برخو وېشي چې له فزيکي او ليکلو پيسوڅخه عبارت دي چې اوسمهال دا په يو ښکلي خيال بدلې شوياو د پيسو نور ډولونه هم په همدې کې راځي .

زه اوس پيسې په څلورو برخو وېشم چې د پيسو بهترين وېش دی او دغه وېش په لاندې ډول دی :

- سکې
- بانکنوټ
- ليکلې پيسې
- برېښنايي پيسې

د پيسو دا ډول وېش د تبادلې عمل ته پراختيا ورکوي له بلې خوا د پيسو د تحليل په وخت کې اسانتيا رامنځته کوي د پيسو وېش د پېچلې کېدو په موخه نه، بلکې د کار د اسانتيا په موخه ترسره کېږي چې سياستوال يې بايد په نظر کې ونيسي .د پيسو څلور پورتنيو ډولونو په ځانګړو وختونو کې د تبادلې دوسيلې په توګه دنده ترسره کړې ده.کولای شو چې سکې او بانکنوټ د فزيکي پيسو په توګه تر مطالعې لاندې ونيسو ولې د دې دواړو جدا کول د تحليل لپاره يو بل امتياز ورکول دي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱) سکې: سکې د تبادلې د وسیلې په توګه د ډېر وخت لپاره دنده ترسره کړېده او د اتلمسي زېږديزي پېړی په جریان کې یې حاکمیت درلود .فلزي سکې چې لـه بېلابېلـو فلزاتـو جوړې وې پـه بېلابېلـو سیمو کـې د تبـادلې وسـیلې پـه توګـه دنـده ترسـره کـوي او د سـیمې د خلکـو سـتونزې لـه منځـه وړېچې دا فلزاتکله سپین زرکله اوسپنه او کله نـور فلزات ول چې پـه همـاغو سیمو کې مقتدر ولاو دپیسو په توګه د خلکو لـه خوا منل شوي وو او تبادلـه پرې ترسره کېده.خو کله چې سره او سپین زر د تبـادلې د وسيلې پـه توګـه رامنځته شول نو تبادلهیې په ډېر لـوړ حد کـې کړه او ورسـره د انسـان د ژونـد سطحه هم لوړه شوه .د دغو دوو فلزاتـو د هغـو ځـانګړو خصوصیاتو لـه کبلـه چې په خپل ځان کې یې لرل وکولای شـول چې ډېر وخت پـه دې برخـه کې تېر کړي . چې دغه خصوصیات په لاندې ډول دي:

- دواړه فلزات نایاب او کم یابه
- دواړو د لېږد اسانتیا لرله
- دواړه په کوچینو برخو د وېشلو قابلیت لري پرتـه لـه دې چې وزن یې کم شي .
- دواړه د زنګ د نه نیولو قابلیت لرلو
- دواړه پرته له تبادلې د زیوارتو په توګه هم کاریدل .
- دواړه ذاتي ارزښت هم لري

فلزي پیسو په اقتصاد ځانګړې اغېزه لرلـه چې پـه لانـدې ډول یـې تـر مطالعې لاندې نیسو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- په لومړي ځل تولید له لګښت څخه د دې وسیلې په واسطه بېل شو دا په دې مانا چې خرڅونکو خپل توکي د پیسو په بدل کې خرڅولاو په مقابل کې یې پیسې لاسته راوړلې او د اخیستلو عملیه یې ډېر وخت وروسته تر سره کوله چې په حقیقت کې تولید له لګښت څخه په همدې طریقې بېل شو.
- دې وسیلې د زېرمه کولو حد پورته یوړ او ډاډمن یې کړو.
- د تبادلې رامنځته کېدل پرته له تولید څخه .

انسان د تاریخ په اوږدو کې څو ځلېد فلزي پیسو څخه د معیار په توګه کار اخیستی چې له دغو معیارونه څخه په لنډه توګه یادونه کوو :

- د سرو او سپینو زرو دوه فلزه معیار
- د پیسو دوه فلزه معیار د سرو او سپینو زرو په نسبت
- د پیسو یو فلزه معیار
- په بعضې مورادو کې د پیسو مختلط معیار هم په همدې وېش کې راځي.

۲) بانکنوټ : بانکنوټونه په لومړیو کېد کاغذي پیسو په شکل رامنځته شول چې په پخوازمانو کې د یونان خلکو د پور د سند په بڼه کاروو او د رسپتا په نامه یې یادوو . وروسته بیا ترې کاغذي نوټ جوړ شویه حقیقت کې ویلی شو چې بانکنوټ د هماغو پخوانیو اسنادو پرمختللی شکل دی ، کاغذي پیسېد لومړي ځل لپاره په ختیځ کې په اجباري ډول د تبادلې د وسیلې په توګه رامنځته شوې او چینایان لومړني خلك ول چې کاغذي پیسې یې رامنځته کړې په هغه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې چې په نړۍ کې بانك شتون نه درلود چینایانو د خپلو ستونزو د رفع کولو لپاره کاغذي پیسې د تبادلې د وسیلې په توګه رامنځته کړې تاریخي شواهد ښیي چې په کال ۸۰۶زیږدیز کې د "فوبیلاۍ قا ان "په وخت کې کاغذي پیسې د نورو فلزاتو تر څنګ رامنځته شوېپه هغه وخت کې چین دې پایلې ته رسېدلې و چې سره او سپین زر نه شي کولای د تبادلې اړتیا پوره کړي او د پیسو دوسیلې د کمښت احساس کېدو نو هغوی دا لازمه وګڼله چې د فلزي پیسو پر ځای کاغذي پیسې نشر کړي چې لګښت هم پرې کم راځي. ددې پیسو د اعتبار تضمین امپراتور وکړو دې پیسو ګردش او اجباري قبولي لرله .د چین لوی سیاح "مارکوپولو" چې نظریات یې زموږ په هېواد کې هم ډېر د قدر وړ دي په دې اړه وایي ((هېڅوا د دې جرئت نه لرلو تر څو خپل ژوند په خطر کې واچوي او د پیسو د نه اخیستلو هوډ وکړي)) له دې جملې داسې څرګندېږي چې په هغه وخت کې د پیسو منل یو اجباري امر و که چا نه منلو دا په دې مانا چې د مرګ له ګواښ سره به مخ و .ځکه چې دا د امپراتور امر و.

دا مسئله دلویدیزو پوهانو د ادعا د ردېدو ښکاروندوی ده زما په باور په یونان کې چې کوم اسناد په تبادله کې کاریدل د پور دسند په توګه خلکو ته د منلو وړ و، نه د تبادلې دوسیلې په توګه.د لومړي ځل(۱۶۵۶ز) لپاره بانکنوت په سویدن کې رامنځته شول او د سویدن مشهور پوه "پالم شتروخ "دا ابتکار وکړو .په اسیاییهېوادونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې دا کړنه په نولسمه زېږدیزه پېړۍ کې ترسره شوهخو دلومړي ځل لپاره کاغذي پیسې په چین کې نشر شولې او پرخلکو منل یې هم اجباري ول.زموږ په هېوادکې دا کړنه په کال ۱۹۱۹زېږدیز کې تر سره شوه او په دې وخت کې د پیسو مختلط نظام چې کاغذي او فلزي پیسې وې هم رامنځته شو دکاغذي پیسو رامنځته کېدل په هغه وخت کې یوه لوی نوښت وچې د هېوادونو په اقتصاد کې یې یو حرکت رامنځته کړو. ددې وسیلې د رامنځته کېدو او پراختیا سبب په لاندې ډول دی :

- د سرو زرو د زېرمو د کمښت مخنیوی او ورځ تر بلې د دغه فلز لوړوالی
- د لګښتونو لوړ والی او په دې وسیله نغدو پیسو ته د اړتیا ډېروالي د ټولنې د اړتیا مطابق .

پورتنې سیستمونو کې کاغذي اصلاح شوی سیستم تر ټولو ښه سیستم دی چې په دې سیستم کې پیسې په خپل ذات کې دتبادلې وړ دي.افغانۍ پیسې هم په همدې چوکاټ کې مطالعه کېږي .

۳) برېښنایي پیسې :

- د برېښنایي پیسو نسبي ګټې : برېښنایي پیسې لاندې نسبي ګټې لري :

- نسبت نورو پیسو ته ډېرې په امن کې وي

www.melitahrik.com 0774001116

(c) ketabton.com: The Digital Library

- سرعت یې ډېر،له نورو پیسو سره د مقایسې وړ نه دی
- په اسانه کارول او ښه ګټه پورته کونه
- له نورو پیسو څخه یې لګښتونه په څو ځلې کم دي
- د انساني اشتباهاتو کمښت
- د وخت مطابق ښه مدیریت او معقولیت

- برېښنايي معاملات : لويه پوښتنه دا ده چې برېښنايي معاملات کوم دي ؟ دا معاملات ځانته ځانګړی تعریف لري :

د پیسو هر ډول برېښنايي لېږد بېله پخوانيو طريقو څخه (چك،په نغده ډول او نور کاغذي لارو ته مشابې)د یوې برېښنايي لارېپه وسیله د ساري په ډول د تیلفون،کمپیوټر، ،مقناطیسي نوارونو په وسیله په دې منظور چې یوې مالي موسسې ته اجازه ورکړي تر څو یو حساب کریډت او یا ډبیت کړي .

د برېښنايي پیسو په توګه د تبادلې د وسایلو ډولونه :

- د پور کارتونه : د پورونو کارتونه د اعتباري کارتونو په څېر دي چې مشتري کولای شي توکي پرې واخلي او تاديه د خپلې بانکي حساب څخه د برېښنايي پیسو په وسیله ترسره کړي .
- د ارزښت د زېرمه کولو کارتونه : دا کارتونه د ورکړې او اعتباري کارتونو په څېر دي ولې توپیر یې په دې کې دی چې د ارزښت د زېرمه

www.meltahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو کارتونه د ثابت مقدار مبلغ اسم لرونکی دی. د ارزښت د زېرمه کولو عادي کارتونه د ډالرو له مخکې څخه دځانګړي شوي مبلغونو اخیستل دي چېمصرف کوونکي يې په راتلونکي کې په لګښت رسوي تر ټولو ښه کارت يې سمارټ کارت دی چې یو چیپ لري او کولای شو د اړتیا پر وخت له خپل بانکي حساب څخه مصرف وکړو سمارت کارټ کولای شي چې ای ټي ایم ماشینونو ،شخصي کمپیوټرونو او ځانګړو تیلفونو په وسیله معاملات ترسره کړي .

- نغدي برېښنايي پیسې : نغدي برېښنايي پیسې د برېښنايي پیسو یو ډول دی چې د انټرنیټ په وسیله توکي او چوپړتیاوې پرې اخیستل کېږي یو مشتري کولای شي چې په یو بانك کې حساب پرانیزي له انټرنیت سره وصل وي برېښنايي پیسو ته لاس رسی پیدا کړي او خپل شخصي کمپیوټر(PC) ته ولېږدوي .
- برېښنايي چکونه :دا چکونه د انټرنیت ګټه پورته کوونکو ته اجازه ورکوي چې خپل صورت حساب ته بې له دې چې کاغذي چك ولېږدوي ورکړه تر سره کړي د چك ګټه پورته کوونکي چك په خپل کمپیوټر کې لیکي او بل چا ته يې لېږي چې په خپل وار بانك ته لېږل کېږي که چېرته بانك په دې پوه شي چې چك سم دی نو بانك د چك پیدا کوونکي ته د حساب لرونکي له حساب څخه ورکړه کوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم څپرکی

د پیسو د سیاست په وړاندې پوښتنې

د پیسو سیاستوال باید لومړی د خپلې دندې د اجرا لپاره د پیسو طرحه جوړه کړي اویا د پیسو په اړه یو ځانګړی سیاست رامنځته کړي خو په لومړۍ مرحله کې باید اساسي پوښتنو ته ځواب ووايي .د اقتصاد په علم کې دا ډول پوښتنې د یوې موخې لپاره د ښه بنسټ د ایښودلو په خاطر ترسره کیږي .دا پوښتنې په لاندې ډول ترسره کیږي خو په یاد ولرئ چې د هرې پوښتنې لپاره ځواب پیدا کول کله سم یا هم کله نا سم وي .تاسو کولای شئ دې پوښتنو ته شپږیزېIH w۵ نوم ورکړئ. پوښتنو ته پاملرنه وکړئ :

I. څه What؟
II. ولې why؟
III. څنګه How؟
IV. چا Who؟
V. کله When؟
VI. چېرته where؟

دا پوښتنې او د دې لپاره ځوابونه کولای شي چې دیوې طرحې یا یو قانون لپاره ښه لاره جوړه کړي .پرېږدئ چې په دې اړه لږ بحث وکړم .په دې هم ښه پوهېږم چې دهر یومورد په اړه د خپلې موخې پر اساس دا پوښتنې پیل کړم .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- څه what؟ :له دې پوښتنې څخه موخه دا ده چې ستاسو موخه څه ده ؟ چې په حقیقت کې دا برخه ډېره اسانه او یا هم ډېره ستونزمنه ده .تاسو باید خپله کاري موضوع پیدا کړئ او کار پرې پیل کړئ.تاسو پوهېږئ چې په دې برخه کې تاسو یا ستاسو کاري واحد په ورځو ،میاشتو او یا هم څو کاله کار وکړئ څو هغه موضوع چې درکړل شوې پیدا یې کړئ له هغې وروسته چې د بحث مسئله پیدا کړئ او وکولای شئ چې ستاسو سیاست تقویه کړي یا یې اصلاح کړي او یا تېر سیاست ته تغیر ورکړي، لوړې هڅې دپیسو د سیاستوال غوښتنه ده .

په یاد ولرئ چې تاسو له دوه ډوله وخت سره مخامخیږئ :

- په بېړني او چټکه توګه
- په دوامداره او څېړنیز ډول

په لومړي موارد کې د سیاستوال لپاره د هغه عمل په مقابل کې چې ولاړ دی د هغه د رفع کولو لپاره ډېر وخت نه لري او کار باید په چټك ډول ترسره کړي او رامنځته شوې مسئله له مینځه یوسي په دې مورد کې د څه! پوښتنه همدا منځته راغلې مسئله ده چې وخت رامخته کړې ولې د دویمې پوښتنې څه باید پیدا کړو .په حقیقت کې دا یوه مخکنۍ مسئله ده چې دپیسو سیاستوال یې باید تعقیب کړي .په دې وخت کې د پیسو سیاستوال د څېړنوبڼه غوره کوي د پیسو ټول وضعیت تر مطالعې لاندې نیسي چې د پرمختګ ،اصلاح او یا د تعدیل لپاره د اړتیا مطابق کار ترسره کړي .په دې کې سیاستوال څه ته ادامه ورکوي او څه! دي چې د پیسو وضعیت ته اړین

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي.په یاد ولرئ چې څه ! په راتلونکې پورې اړه لري او تحلیل د اوسنیو قوانینو پراساس چې د پیسو په وضعیت حاکم دي او پرمختګ باید په راتلونکي کې رامنځته شي .

۲- ولې Why؟ : دغه پوښتنه د وخت په لحاظ په تېر ،اوس او راتلونکي پورې اړه لري،د پیسو سیاستوالو د ولې کلمه کارولې ځکه سیاستوال باید خپل حرکت تحلیل او تنظیم کړي . هغه تېر وخت په تحلیل کې نیسي هغه په دې لار کې تولې خلا ګانې او نیمګړتیاوې چې وضعیت د ناورین په لور بیایي او یا ممانعت کوي ښې روښانوي تر څو موخه لاښه شي تول لوی سببونه تر مطالعې لاندې نیسي هر یو په جلا توګه څېړي او له اغېزو سره یې روښانه وي.اوسنی وخت هم یو رکن جوړوي چې باید د پیسو سیاستوال هغه په نظر کې ونیسي .موږ په کوم حالت کې یو ؟په اوسني وخت کې د تېر او جاري سیاست اغېزې څه دي ؟کوم خنډونه د اوسني سیاست په وجه رامنځته شوي چې زموږ د موخې د لاسته راوړلو څخه مخنیوی کوي ؟ او بالاخره په اقتصاد او د پیسو په حالت یې اغېزې څه دی ؟ زموږ کمزوري تکي کوم دي ؟ او له کومو فرصتونو مو ښه ګټه نه ده پورته کړې په یوه جمله کې موږ کولای شو د سواتټ او پیسټ له میتودنو څخه ګټه پورته کړو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- څنګه How؟: څنګه او څه ډول کولای شو له ستونزو را ووځو او یا نوی سیاست رامنځته کړو په دې اړه سیاستوال کولای شي له لاندې میتودونو کار واخلي :

- له تېرو اشتباهاتو څخه ځان خلاصول او دپیسوله اوسني سیاست څخه د دې ډول کړنو لرې کول .
- د نوو سیاستونو جوړول د دې پر بنسټ :
  - د تېرو لارو سمول او د اشتباهاتو د تکرار مخنیوی .
  - د پیسو د نوي سیاست جوړول او د زوړ سیاست لرې کول .

پورتني دواړه میتودونه په وخت پورې تړاو لري او د پیسو حالتونه روښانویچې په کوم وخت کې له کوم میتود څخه کار واخلي په ډېرو مواردو کې د یو میتود شتون ښه دی لکه د پیسو ریفورم د تیوري په لحاظ تر ټولو ښه میتود دی چې د پیسوستونزې له منځه یوسي ، ولې داسې حالت پېښېږي چې نشو کولای له دې میتود څخه ښه ګټه پورته کړو په دې ډول حالت کې د پیسو سیاست وال په دې مجبورېږي څو یوازې د کمزورو ټکو د اصلاح لپاره اقدام وکړي چې حالت په نسبي ډول ښه کړي ولې دا په دې مانا نه ده چې اصل له یاده وباسي . هغه میتود چې د یوې مسئلې لپاره جوړ شوی وي وکارول شي ډېر ګټور وي او کولای شوو د شرایطو په مساعد والي سره یې وکاروو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې حالت کې د پيسو د سياست وسايل او له هغوی ګټه پورته کونه ډېره مهمه ده چې سياستوال بايد په دې برخه کې ډېر دقيق کار وکړي او خپل حرکات ښه تنظيم کړي .

د پيسو د سياست د يوې وسيلې پر ځای د بلې وسيلې کارول ګټه نه کوي، بلکې حالت د ناورين پر لور بيايي او حالت سرطاني کوي. ټولنه د بې ثباتۍ په لور ځي او سياسي بې ثباتي رامنځته کېږي .نو له دې کبله د پيسو د وسايلو څخه ښه ګټه پورته کونه ډېره مهمه ده چې دا بحث د پيسو د وسايلو په برخه کې مطالعه کوو .

۴) څوك Who؟د څوك څخه موخه دلته د كار دوخت پيل او پای دی زه باور لرم چې دپيسو سياست د پروژې او پروسې څخه جوړ دی او په اصل کې په يوازې توګه د پروسې او يادې پروژې څخه نه دی جوړ دپيسو سياستونه په مسلسل او دوامداره توګه نيول کيږي چې دپيل او پای ټکي لري چې په دې برخه کې د پروژې ځانګړتياوې اختياروي ولې توپير يې په دې کې دی چې د دې پای د بل پيل دی او هېڅکله پرې (قطع) کېږي نه .د تطبيق وخت په دې پروسه کې ډېر مهم ګڼل کېږي او سياستوال بايد دا وخت ډېر دقيق په نظر کې ونيسي وخت د پيسو په سياست کې ډېر مهم دی او يوازې وخت کولای شي چې خبرې وکړي، سياستوال بايد په دې پوه شي چې په کوم وخت کې کوم ميتود او کوم سياست تطبيق کړي .سياسي ،اقتصادي ،ټولنيز او نظامي حالت د يو سياست د وخت د ټاکلو لپاره ډېر ګټور وي .په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره ډاډ سره وایم چې په ښو اقتصادي حالتونو،اقتصادي رکود او ناورین وخت کې توپیر لري.یا د جنګ په حالت کې چې ټولنیز ناورین هم وي نظر عادي حالت ته توپیر لري.په ډېرو پرمختیاییهېوادونو کې د پیسو سیاستونه په څو کالو کې تطبیقېږي بې له دې چې توپیر په کې راشي .

د پیسو سیاستونه چې د نړیوالو هېوادونو یا د پیسو سیمه ییزو او نړیوالو موسساتو له خوا جوړ شوي وي د پیسو د سیاستونو د تطبیق د وخت په ټاکلو کې هم رول لري .سیاستوال پر دې مکلف دي تر څو د هغه هېوادونو اقتصادي وضعې وڅېړي چې په هېواد اغېزه لري . لیدل شوي چې د پیسو سیاستونه یو له هغو وسایلو څخه دي چې کولای شي د نوروهېوادونو په وړاندې و کارول شي.په ځانګړي توګه د ګاونډیو د بې وزله کولو سیاست . چې د دې حالت د مخنیوي یوازینۍ لار ښه سیاست جوړول دي .

۵) کله When؟ کله، هغه څوك چې د هغوی لپاره سیاست جوړ شوی دی او یا هغه وي چې د ځانګړو حالتو له کبله نه حمایه کېږيحالات هم په دې برخه کې ډېر مهم دي چې باید په نظرکې ونیول شي د پیسو سیاستوال پوهېږي چې څوك د پیسو د سیاست موخه وګرځوي خو په ټولیز ډول د پیسو د سیاستوال موخه د ټولو افرادو له حقوقو حمایه او د ژوند دښو شرایطو برابرول دي .ولې موخې ته د رسېدو لپاره د انساني خواخوږۍپه ځانګړیو کټګوریو کې ډېر اړینه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاستوال کولاې شي چې د سیاست د وسایلو په مرسته اغېزې په دې برخه کې راولي . په یاد ولرئ چې په دې برخه کې ډېرښت او نه ډېرښت مطرح نه دی،بلکې موخې ته رسېدل د سیاستوال لپاره مهم دي .په ډېرو وختونو کې داسې څرګندېږي چې یو سیاست په ظاهره د ډېری خلکو ګټې معلومې کړي . ولې له ډېر وخت وروسته دا معلومېږي چې سیاست عامه ګټې خوندي کړي دي . د پیسو د ارزښت ټیټوالی کولاې شي چې صادرات ډېراو یا برعکس مولد حمایه کړي په دې حالت کې د پیسو سیاست د تولیدونکو او صادرونکي په چوپړ کې وي په دې برخه کې اساسي موخه د تولید ډېرښت او د بازار موندنې داسانتیاوو برابرول دي خو برعکس کورنۍ مستهلك په خپل حال دی کېدی شي چې د قیمتونو د لوړوالي له کبله مواد کم لاسته راوړي چې د یو شمېر خلکو د ناخوښۍ سبب وګرځي دلته نو د پیسو سیاستوال باید یو بل حرکت سازماندهي کړي تر څو له دې ستونزې ځان خلاص کړي چې ده په خپله جوړه کړې دی .سیاستوال کولاې شي چې د کریدټي سیستم په منظموالي سره د ده په خوښه سکتور حمایه کړي کریډټي پالیسي کولاې شي چې د ځینوممانعت وکړي او ځیني وهڅوي او ځانګړې ګټګوري خلك تر خپلې اغیزې لاندې راولي . د پیسو د وسایلو په برخه کې په دې موضوع بحث وکړو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶) چېرته when؟د پيسو په سياست کې چېرته څخه موخه ،د تطبيق او اغېزې ځای دی په ټولیز ډول کولای شو چې کورنی سياست او هغه سياست چې د بهرنيو پيسو دسياستونو پر وړاندې جوړ وو په دوه برخو ووېشو . ددغه سياستونو د تطبيق ځای کېدی شي کورنييا بهرنی وي چې د ځانګړو موخو لپاره حرکت ورکول کېږي د حرکت په لحاظ کېدی شي چې دا سياستونه حمله کوونکي يا دفاعي وي کورني سياستونه دواړه برخې لري خو بهرنی سياست يوازې حمله کوونکی وي چې د نورو هېوادونو د اقتصاد کمزوری کول،فلجول او يا هم په هغو هېوادونو کې د ځانګړو واحدونو تقويه کول دي دغه سياستونه د پيسو د سياستونو د وسايلو په مرسته ترسره کېږي او برياليتوب او ناکامي يې په سياستوالو پورې اړه لري چې ترکومه ځايه مقابل لوری د دې سياستونو په اړه معلومات لري .(په افغانستان کې کولای شو چې ډېر داسې سياستونه ولرو ،پاکستانيان هم په همدې هکله د افغانستان په اړه ځانګړي سياستونه لري .

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

درییم څپرکی

د پیسو په مدیریت کې د پیسو قوانین

د پیسو مدیریت د پیسو د پالیسو یو له اساسي برخو څخه شمېرل کېږي ، دلته زه نه غواړم چې مدیریت په تخنیکي لحاظ وڅېړم،بلکې غواړم یوازې د پیسو د قوانینو یادونه وکړم چې د پیسو د مدیریت مهمه برخه جوړوي، داسې وګڼم چې د پیسو یو سیاستوال پرې پوه شي په دې قوانینو پوهېدل او په هغې واکمنېدل د یو سیاستوال لپاره اړین دي تر څو له جز څخه کل ته لاړ شي. هغه تجربې چې د افرادو په خوا کې څرخي په ټولیز ډولېې وکاروي .داقوانین په لاندې ډول کټګوري کولای شو. زه د امریکایي لوی لیکوال "برایان " دنظریاتو په رڼا کې خپل نظریات داسې وړاندې کوم :

لومړی قانون : د ډېرښت قانون

موږ له نعمتونو څخه په ډکه نړۍ کې ژوند کوو چې په کافي اندازه د هغو ټولو لپاره چې په واقعي ډول پیسې غواړي او دې ته مایل وي چې د حاکمو قوانینو د پیروۍ له کبله پیسې لاسته راوړي شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

I. د ډېرښت د قانون لومړۍ پایله : هېوادونه ددې لپاره بډایه کېږي چې د بډایتوب پرېکړه وکړي. هېوادونه په دې خاطر بډایه کېږي چې په دې باور وي چې هغوی د بډایتوب څواك لري،ځکه چې هغوی په دې موضوع کاملاً عقیده لري او د هغې مطابق عمل کوي،تل داسې کارونه ترسره کوي چې باور په عمل تبدیلوي.تاسو تل خپلو کارو ته په کتو سره وپوهیږئچې ستاسو عقیده په اصل کې څه ده له دې پرته بله لار نه لرئ .

II. د ډېرښت د قانون دویمه پایله : هېوادونه ځکه له بې وزلۍ سره مخامخېږي چې د بډایتوب پرېکړه يې نه ده کړې .

III. څنګه کولای شو چې د ډېرښت له قانون څخه ګټه پورته کړو ؟

- فرض کړئ چې تر اوسه مو کومه تجربه د پیسو په اړه لرله ځانګړی درس مو ترې یاد کړی،او دا تجربه له تاسو سره مرسته کوي تر څو مالي خپلواکي تر لاسه کړی .د دې پر بنسټ موکوم مهم درسونه زده کړي ؟
- تاسو په صداقت تجزیه او تحلیل وکړئ چې تر ټولو لوی خنډ او لوی محدودوونکی باور چې ستاسو د مالي بریالتوب مخنیوی کوي کوم دی . اوس هوډ وکړئ او داسې عمل ترسره کړئ چې تاسو ته هیڅ خنډ نه لری .

دویم قانون : د تبادلې قانون

پیسې هغه چاپېریال دی چې خلك په کې کارونه د توکو په تولید او چوپړتیاوې له توکو او نورو چوپړتیاوو سره تبادله کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د تبادلې د قانون لومړی پایله : د پیسې، د ارزښت معیار دی چې خلك توکي او چوپړتیاوې پرې ساتي .
- د تبادلې د قانون دویمه پایله : ستاسو کار د نورو په نظر د تولید عامل یا لګښت دی .
- د تبادلې د قانون دریيمه پایله : هغه پیسې چې د عاید په توګه لرئله ارزښت سره مساوي دیچې نور ستاسو مرستې او ونډې ته قایل دي .
- د تبادلې د قانون څلورمه پایله : پیسې سبب دي نه اغېزه
- د تبادلې د قانون پینځمه پایله : د پیسو د مقدار د ډېرښت لپاره باید د خپل کار ارزښت چې لرې ډېر کړئ په دې مانا چې خپل کار ډېر کړئ .

څنګه کولای شو له دې قانون څخه ښه ګټه واخلو ؟

- خپل سوداګریز او کاري حالت ښه مطالعه کړئ او په دقیق ډول یېښه تشخیص کړئچې کوم کار باید ترسره کړئچې تاسو سره مرسته وکړي څو ستاسو د محصولاتو قیمت او چوپړتیاوو د ارزښت د ډېرښت سبب وګرځي .
- هره ورځ له ځانه پوښتنه وکړئ چې زه ولې معاش اخلم ؟ د ځوابونو فهرست په خپله جوړ کړئاو دغه فهرست له خپلو ملګرو او مسوولینو سره شریك کړئ له هغوی وغواړئ څو په دې هکله نظر درکړي او تاسو ته ووایي چې تاسو کوم کارونه ترسره کړي تر څو احساس کړئ چې له هېواد سره مو ډېره مینه کړېده .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم قانون :د پانګې قانون

تـر ټولـو ارزښـناکه شتمنۍ ستاسـو فزیکـي او روحـي پانګـه ده یـانې ستاسـو ځواك د عواید په ترلاسه کولو کې :

۱- د پـانګې د قـانون لـومړۍ پایله :تـر ټولـو ارزښـتناکه پانګـه ستاسـو وخت دی.وخت ستاسو په ټولو هغو توکو کې شـامل دی چې تاسـو یې خرڅوئـاو په ټولیز ډول مو څومره وخت ضایع کړی او له څومره وختـه مـو ګټـه پورتـه کړې،ستاسود عایـد د ډېرښت پـه برخـه کـې ګټـور ثابت شـوی .د وخت د ضعیف مـدیریت لـه کبلـه د امریکـا پـه صـنعت کـې ناکـامي او د ګټـې د کمښت سبب دی .په هره څانګه کې ستونزمن کـار مـدیریت او خرڅـول دي .د ساري په ډول پس لـه څـو کـالو مطـالعې پـه کـال ۱۹۲۸ زیږدیـز کـې دي پایلې ته ورسېدل چېخرڅونکي یوازې شل سلنه وخت په خرڅلاو تېروي یـا پـه بـل عبـارت متوسط خرڅـونکي هـر ورځ یـوازې یـو نـیم ساعت خرڅلاو ترسـره کـوي او پـاتې نـور وخـت پـه خصوصـي خبرو،کتـاب یـا ورځپـاڼو ویلو،تیلفون کولـو،بیرون تللو او نـور غیـري ضـروري کـارونو ترسـره کـوي .یانې خپل وخت بې ځایه تېروي .مدیران هم له دوی ښـه نـه دي د مطـالعې پـه پایله کـې پنځـه نـوي سـلنه مـدیران د خپـل کـاري وخت د ورځـې پنځـه سلنه داسې کارونه ترسره کوي چې منطقي دلیل ورتـه نـه لـري او نـور ټـول وخت په بې ارزښته کارونو تېروي .

۲- د پـانګې د قـانون دویمـه پایلـه :وخـت او پیسـې کېـدی شـي چـې پـه لګښت ورسي او یا پانګونه پرې وشي پیسـې او وخت تـر یـو حده د تبادلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړ دي .کله چې په لګښت ورسېږي بیا په هیڅ صورت بېرته نه راګرځي او په خپلو لګښتونو کې ډوبېږي . له بله اړخه کولای شي چې پر هغوی پانګونه وکړید هغوی ګټه لاسته راوړي او همدا حالت ادامه پیدا کړي .که دپیسو او وخت په اړه ښه معلومات ترلاسه کړي او ښه ځای کې پانګونه وکړي، نو کولای شي چې ارزښت یې ډېر کړي .د موتورالاد شرکت د خونې مشر دې پایلې ته رسېدلی چې دده د شرکت په هر کارکوونکي که یو ډالر لګښت وکړي دېرش ډالره ګټه تر لاسه کوي کولای شو چې ووایو چې دغه مبلغ د پانګونې ښه لاسته راوړنه ده چې دغه شرکت کړیده . نور شرکتونه هم دې ورته دعوه کوي او وایي چې موږ هم همدومره ګټه ترلاسه کوو.

۳- د پانګې د قانون درېیمه پایله :ستاسو د پانګې او وخت د ښې پانګونې په سبب ستاسو د خلکو عواید ډېرېږي.د ستراتیژۍد پکار اچولو موخه د عدالت بېرته رامنځته کول دي . دا کار په تولیزو کړنو او تنظیم پورې اړه لري،خو په هغه صورت کې نه چې هېواد وکولای شي د بېرته ورکړې حد د پانګونې له حده لوړ تر لاسه کړي . په ژوند کې ستاسو شخصي عدالت ستاسو د خلکو روحي او رواني پانګه ده .ستاسو دنده ده چې له انساني پانګې ښه ګټه پورته کړی او د خلکو د بېرته ورکړې انرژي ډېره کړئ.څرنګه چې د تولید ماشین ستاسو پانګه ده همدارنګه انسان هم روحي او فزیکي پانګه ده په دې شرط چې ښه ګټه ترې پورته شي او وکولای شي چې ډېر توکي تولید کړي .دا میتود باید د خلکو له نظره وي او یو سیاستوال یې باید خپل ټول عمر وکاروي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- ځنګه کولای شو چې له دې قانون څخه ګټه پورته کړو ؟

- د پیسو د سیاستوال مسوولیتونه په فهرست کې ولیکئ، دغه لست وڅېړئد مخکیوالي او د کار ارزښت د خپل هېواد له نظره درجه بندي کړئ.
- د هغو موخو فهرست ترتیبول چې د پیسو سیاستوال یې هر ورځ ترسره کوي او مسوولینو ته وسپارل شي او هغوی ته وویل شي هغه موخې چې د ارزښت په لحاظ مهمې دي درجه بندي کړي او وروسته دپرېکړې له مخې په ارزښتناکو موخو لومړی کار وکړي .

څلورم قانون : د وخت د تنظیم قانون

په ټولنه کې بریالي خلك هغه دي چې د خپلو ورځنیو هوډونو په وسیله اوږد مهال په نظر کې نیسي .هغه تجربه چې د "ډاکتر ادوارد" د هارورډ پوهنتون استاد په کال ۱۹۵۰-۱۹۶۰کې ترسره کړېله ډېرې مطالعې وروسته هغه عوامل چې د یو انسان د مالي بریالیتوب لپاره ګټور دي یو عامل شتون لري چې په نورو برلاسی دی او هغه عبارت دی د وخت له تنظیم څخه .د پیسو سیاستوال باید نظر نورو خلکو ته د وخت تنظیم ډېر په نظر کې ونیسي هغه داسې تصمیمونه ونیسي چې ډېر اوږد وخت ته اړتیا لري او حتا په خپل ژوند کې پایله نه ویني .هغه خلك چې لید لوری ډېر ولریمخکې له دې چې بریالي شي د بریالیتوب لګښت د اوږد مهال لپاره ورکوي .نو له دې کبله د پیسو سیاستوال راتلونکو پینځه،لس ،پینځه لس او حتا دشلو کالو فکر کوي .ولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

عادي افراد یا هغه افراد چې مسوولیتونه یې کوچني وي د لرلید خاوندان نه وي .خو په لنډ مهالو او منځمهالو خوشالیو عقیده لري او داسې کړنې ترسره کوي چې د اوږد مهال لپاره منفي اغېزې لري. په یاد ولرئکله چې ورځ د اوږد مهاله پایلو دلاسته راوړلو په موخه پیل کړئستاسو ژوند د زینې په څېر په مالي او ټولنیز لحاظ پورته ځي.اوس چې تاسو د پیسو د سیاست جوړونکي یاست او په ډېر نژدې راتلونکې کې به دې څوکۍته ورسېږئ اویا له ښو لوبو سره مینه لرئ ولې ښه خبره ده چې خپلې هیلې له ځان سره تنظیم کړئ ستاسو د تصمیم نیولو کیفیت لوړېږي او ښې عملي پایلې به لاسته راوړئ .

لومړۍ پایله : هغه خوښي چې ژر له منځه ځي د خپل کار بنسټ مه جوړوئد هغوی وروسته اچول ستاسو بریالیتوب دی .د پیسو د سیاست جوړونکي کوچني حرکات باید تاکتیکي وي ولې ټولې هیلې باید په اخرنیو موخو کې ولټوي .د پیسو سیاستوال د خپل ځان منل ،ځان کنټرولول ،د ژر راتلونکو خوښیو ته لاس پښې وهل فداکاري تر سره کول تر څو د اوږد مهال لپاره ډېر عواید ولري .او له هغو خوښیو څخه تېر شي چې لنډ مهاله وي یانې د یو کار لپاره اوږد مهال پلان وټاکيډېرې لویې هیلې په کې ترلاسه کړي چې ستاسو خپل وخت تنظیم کړي.

دویمه پایله :د خپل ځان څخه ساتنهد یو شخص اوږد مهالهبریالیتوب ډاډمنوي دځان څارنه ډېر وخت وړاندې د" البرت هوبار " لخوا داسې تعریف شوې : په هغه څه قادرېدل چې تاسو یې غواړئ چې ترسره یې کړئ خو اړینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ده چې دا کار مو خوښ وي او که نه باید هغه ترسره کړئ ."هوبرت" یو سوداګر و یوولس کاله یې په دې اړه څېړنه وکړه هغه په زرګونو بریالي انسانان مطالعه کړل او په اخر کې دې پایلې ته ورسېدچې بریالي خلك هغه دي چې داسې کارونه ترسره کوي چې ناکام خلك یې نه خوښوي او هغه کارونه کوم دي چې ناکام خلك نه غواړي ترسره یې کړي :

- له خوبه ژر راپاڅېدل،ډېر سخت کار ترسره کول او تر ناوخته کار کول.
- ولې بریالي خلك دا کارونه هر وخت ترسره کوي سبب څه دی ؟ ځکه بریالي خلك د مطلوبو پایلو غوښتونکي وي او ناکام خلك ډېرپه روښونو پسې ګرځي ناکام خلك ډېر په هغو کارونو پسې ګرځي چې ډېر فشار ونه لري .

بریالي خلك په هغه کارونو پسې وي چې دوی موخې ته رسوي . ستاسو مخکې ورکړه د لګښتونو او د موخو د تر لاسه کولو تر وخته د لګښتونو ورکړه ستاسو د موخې د ترلاسه کولو نښه ده .

دریمه پایله : ایثار (قرباني ،تاوان ګالنه)په لنډ وخت کې هغو ورکړو ته ویل کېږي چې د ډېر وخت لپاره امنیت او اسانتیا رامنځته کوي . په دې ځای کې د ایثار او فداکارۍ اصطلاحا ت ډېر مهم دي د پیسو سیاست جوړونکی د یو اسانه کار چې د وسوسې په بڼه وي مقاومت کوي همداسې سیاستوال ځان په دې مکلف ګڼې تر څو سخت او لاژم کارونه ترسره کړي د پیسو سیاست جوړونکي د ښې راتلونکېدجوړلو لپاره کارتر سره کوي هغوی خپل وخت بېځایه نه تېروي چې په حقیقت کې د پیسو د سیاست جوړونکي ښه لید

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوری ښيي .هغه داسې هوډ کوي چې د هېواد راتلونکې بهتره وي اود خلکو د ژوند سطحه لوړه شي .

ځلورمه پایله : څنګه کولای شو دا قانون عملي کړو ؟

الف – د پیسو سیاستوال د اوږد مهال لپاره دپیسو پهتولو حوزواو اقتصاد کې ځانګړې پریکړې او تدابیرونیسي او د پیسو د سیاست په چوکاټ کې يې عملي کوي او فکر کوي چې پنځه کاله وروسته به چېرته يو او قدم به څنګه اخلو او همداوس باید څه ډول قدم واخلو .

ب– سیاستوال غواړي پوه شي چې په کال کې باید څومره مقدار عواید شتون ولري چې اوسني عواید ډېراو نور عواید په راتلونکي کې وساتي .

پنځم قانون : سپما

په يو هېواد کې مالي خپلواکي هغه وخت رامنځه کېږی چې د عوایدولس سلنه سپما کړي .يو ډېر مهم کار چې د پیسو سیاستوال يې باید هېواد لپاره وکړي د هېواد عوایدو يوه برخه سپما کړي .بشري ټولنه هغه وخت پایداره او خوشبخته کېږي چې هلته د سپما دود لوړ وي . اوسنۍ کړنې دي چې راتلونکی امنیت او امکانات تضمینوي .

لومړی پایله :لومړی ځان ته حقوق ورکړه همدا نن پیل وکړه او لس سلنه عاید سپما کړه او هغه ته لاس مه ور وړهچې دا کار د شتمنۍ د اوږد مهاله جمع

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدو په مانا دهاو له هغه ځخه هیڅ ګټه مه اخله چې د راتلونکي په اړه ډاډمن شې .دې ټکي ته پام وکړئخفه کوونکی دیولې حقیقت لري د ساري په توګه که تاسو د یوې ناوړې ورځې لپاره سپما وکړئ،ډاډمن اوسئ چې ډېر ژر به دا ورځ پیل شي که تاسو په قصدي ډول پیسې دکومې ورځې لپاره مو چې ټولې کړې هغه ورځ به ډېر ژر راشي او هغې ته به اړتیا پیدا کړئ او هغه ورځ به له ټاکلي وخت ځخه مخته راشي د دې لپاره چې تاسو په دقت پروګرام جوړ کړی دی دقت د سیاستوالو د دندې اصل دی او نشو کولای له هغه سترګې پټې کړو او یا پرې ملنډې ووهو .یوه بله ډېره مهم نقطه داده چې لومړی خپل ځان ته حقوق ورکوئ تر ټولو مهه خبره دا ده چې تاسو لومړی خپل ځان مجبوروئ چې په نوي سلنه خپل ژوند مخ ته یوسئاو د هېوادوالو ژوند تنظیم کړئاو ډېر ژر به په دې روش عادت شئ. کله چې تاسو لس سلنه سپما او په نوي سلنه خپل ژوند مخ ته وړئ.ډېرو هېوادونو له لسو پیل کړی چې بیا وروسته پینځلس ،شلو ته لوړ شوي . په پایله کې د هغوی مالي ژوند ډېر تغیر کړی ډاډمن اوسئ چې ستاسو ژوند به هم ډېر ژر تغیر وکړي ناوخته شوی نه دی همداوس پیل وکړئ . د پیسو سیاستوال د پیسو په سیاست کې د سپما پالیسو په عملي کولو سره د پانګونې هسته جوړ وي .

شپږم قانون : مال ساتنه

مهمه نه ده چې څومره عاید لرې مهمه دا ده چې څومره سپما کوېچې دا عامل ستاسو راتلونکی ډاډمنوي .ډېر هېوادونه د ژوند په دوران کې ډېرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیسې لاسته راوړي .بعضې وخت د پرمختګ په دوران کې له حده ډېر تېرې کوي اوله توقع څخه پرته ډېرې پیسې لاسته راوړي .له بده مرغه هغوی د اوبو پر سر ځي او هغوی په دې باور وي چې بریالیتوب یې د مهارت او قدرت له کبله دی او له هغې یې ښه ګټه پورته کړې خو په ډېرو مواردو کې یې سبب د اقتصاد پرمختګ او یا د بلې ځانګړې ځانګې پرمختګ وي خو فکر کوي چې په اوسني وخت کې ډېر عاید لري تر ډېره وخته به همداسې وي پس له دې چې څومره عاید ترلاسه کوي په لګښت یې رسوي او په دې فکر کې وي چې تل به عاید لري ستاسو ښه کار هغه دی چې څومره پیسې ګټې او یوه برخه یې له ځانه سره ساتي بریالي هېوادونه له ځانه سره یو مقدار پیسې ساتي د پرمختګ په وخت کې خلکو ته په ټیټ سود پور ورکوي او کله چې کاري او اقتصادي وضعه خرابه وي باید سپما ولري چې دا کارونه د خلیج هېوادونهډېر تر سره کوي .

څنګه کولای شو له دې قانون څخه اوس ګټه پورته کړو ؟

الف : د خپل د هېواد د واقعي شتمنۍ ارزښت حساب کړئ . د ټولو توکو فهرست برابر کړئله دې وروسته ټول حسابونه د سپما ،روان او باوري کارتونه مو جمع کړئ او پورونه ترې لرې کړئ تر څو واقعي شتمنۍ مو معلومه شي .

ب : ځانګړې شتمنۍ مو په هغه کلونوکې چې کار مو کړی او دا شتمنۍ مو لاسته راوړې ووېشئحاصل یې ستاسو کلنې عاید دی .ایا له دې مبلغه راضي یاست ؟ که نه همدانن پیل وکړئ او خپله موخه ترلاسه کړئدا امر په حقیقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې د زېرمو د سیاست د طرحې په ځانګړې توګه د اسعاري زېرمو بنسټ جوړوي په اصل کې داحرکت دې ته متوجې دی چې له شتمنۍ ګټه پورته کولو ته لومړیتوب ورکوي نه په اجاره ورکول . کولای شو په دې اړه د افغانستان مثال د نمومې په ډول راوړو .

اووم قانون پارکینسون :

لګښتونه تل د ډېرښت په حال کې دي تر څو عوایدو ته ورسېږي .مصارف صعودي مسیر لري تر څو عواید په یوه ځانګړي ټکي کې راګیر کړیاو دا کړنه مسلسله وي تردې چې دلګښت ټکی عاید ته ورسېږي. نن دا په یو نه ماتېدونکي قانون تبدیل شوی، هېڅوك یې سیالي نه شي کولای .د پارکینسون د شتمنۍ د راټولولو له مشهورو قوانینو څخه شمېرل کېږي دا قانون د یو انګلیسي لیکوال "نورثکوت پارکینسون" له خوا وضع شوی او دا قانون روښانوي چې خلك ولې غریبېږي .خو مهمه نه ده چې څومره لري خو هغوی تل هڅه کوي چې څومره عاید لري ټول په لګښت ورسوي او حتا ډېر لګښت ترسره کوي اولګښتونه یې د عاید مخنیوي هم کوي د ډېرو خلکو اوسني عوایدڅو برابره ډېر دي له هغه څخه چې د دې د کسب په لومړۍ ورځ یې ترلاسه کوو .خو اوس د پیسو یو واحد ته اړتیا لري چې تر څو اوسنی ژوند پرې مخ ته یوسي نو ځکه اړینه نه ده چې څومره عاید لري، بلکې مهمه دا ده چې د دوی ژوند هیڅ وخت بشپړ نه شو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لـومړۍ پایلـه : مـالي خپلـواکي د دې قـانون پـه وسـیله ترلاسـه کېـږي .د پارکینسون د قانون په اړه پوهان وایي چې دا قـانون عـاید لرونکـي تـه د دام او تلې په مانـا دی .داقـانون ویـونکی د دې امـر دی چې پارکینسـون د پورونـو د ورکړې دایره ،مـالي ستونزې حتـا پـه لویـو مقدارونو ،محرومیتونـه پـه لـوړه کچه ناامیدي ده. خوشبختي هغه وخت راځي چې په خپل ځان کې قوت پیـدا کړئتر څو د لوړو لګښتونو په مقابل کې مقاومت وکړئهمدلته ده چې د پیسـو راټولول پیلېږي.

دویمه پایلـه : کـه تاسو پرېږدئ چې لګښـت مـو لـه عـایـد څخـه کـم پرمختـګ وکړي او باقي پیسې سپما او پانګونه وکړئ،نو په ژوند کې به مالي خپلواکي تر لاسه کړئ.

څنګه کولای شو له دې قانون څخه ګټه پورته کړو ؟

الف – فرض کړئ چې ستاسـو مـالي ژونـد د یـو شرکت پـه څېـر خـراب دی چې تاسوېې نیولي یاست یو مالي بنسټ فورا جوړ کړی ټول غیـر اړیـن لګښـتونه لرې کړئد ځان لپاره ځانګړې بودجه وټاکئچې د هرې میاشتې لپـاره دا بودجـه اړینه ده او هوډ وکړئ چې خپل لګښتونه په موقت ډول محدوده کړئ.په دقیـق ډول ټول لګښتونه وڅېړئاو په اړه یې پوښتنه وکړئ او داسې فکـر وکـړئ چې د بل چا لګښتونه تحلیل او وڅېړئ،د لګښتونو کمښت مـو ډېـر کـړئ چې تـر راتلونکو درېو میاشتو دا کمښت لس سلنه شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب- هوډ وکړئ چې د خپلو عوایدو پنځوس سلنه په پانګونې او سپما وتړئ او دا یاد کړئ چې په نورو خپل ژوند مخ ته یوسئدا کار سبب کېږي چې په پنځوس سلنه مو چې ځنګه خوښه وي ژوند ترسره کړی او دا کار تل ترسره کړئ .

اتم قانون :د درېو قانون

ستاسو مالي خپلواکي په درېو ستنو ولاړه ده :سپما ،بیمه او پانګونه

د مالي سیاستوالو یو مهم مسوولیت دا دی تر څو د هېواد لپاره یو قوي مالي سنګر رامنځته کړي او له دې سنګر څخه د مالي ناامنیو د مخینوي لپاره ګټه پورته کړي،دې موخې ته د رسېدو لپاره هغه ته پکار دي تر څو د درېواړو برخو تر منځ یو تاکلی نسبت رامنځته کړي .

لومړی پایله :د غیر منتظره وخت په مقابل کې باید سپما دوو څخه تر شپږو میاشتو پورې د لګښت قابلیت ولري .زموږ باید لومړی موخه همدا وي که په شپږو میاشتو کې له بدحالت سره مخ شو،باید په شپږو میاشتو کې وکولای شو یو کار ترسره کړو او په دې وخت کې باید سپما تنظیم کړو .چې دا کارستاسو روحیه تقویه کوي د نفس پر وړاندې مو ډاډمنوي . په دې برخه کې د زېرمو جوړول په لومړیتوب کې قرار لري او د پیسو سیاستوال باید په دې اړه صرف نظر نشي .مالي سپما د پیسو سیاستوالو ته دا امکان ورکوي څو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه کار ترسره نه کړي چې دی ورته میلان نه لري او خپل سیاست په بنه توګه عملي کړي . (په دې هکله د چين هېوادبېلګه راوړلای شو) .

دويمه پايله :د پيسو سياستوال بايد په دې ډاډ من وي چې د ستونزې په وخت کې له سپما ګټه پورته کړياو په حقيقت کې هېواد يې بيمه کړی وي (کولای شو په دې اړه د امريکا ددولت حرکت د ليمن برادرز بانك او ځو نورو امريکايي شرکتونو مثال ورکړو) .

دریيمه پايله : د شتمنۍ د ټولولو اخرنۍ موخه دا چې عايد د پانګونې اخري ټکي ته ورسېږي .ساده او ګټوره مالي ستراتيژي دا ده چې په ټول ژوند کې پيسې سپما او پانګونه پرې وکړېدا ډول ستراتيژې ښې او ډېرې ګټورې دي .

څنګه کولای شو له دې قانون څخه ګټه پورته کړو ؟

الف –د پيسو سياستوال بايد په دې فکر وکړي چې که عايد پرې شي، نو سپما بايد وکولای شي د کار د جريان لګښتونه پوره کړي،نو له دې کبله بايد همدا اوس سپما پيل کړئچې دا کار د پيسو په سياست کې لومړيتوب او ځانګړی ځای لري .

ب – هېواد بايد د پيسو د سياستونو په وسيله د شرکت په څېر بيمه شي او دا کار بايد د دريو د قانون په وسيله تر سره شي.ياني سپما وکړي،پانګونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړي او بیمه شي .فکر کوم چې دا یو ساده فورمول دی تر څو د اعتماد عنصر ته ورسېږو.

ج – که د پیسو سیاست جوړونکي تر اوسه دې ته نه وي متوجې همدا اوس باید متوجې شي فکر کوم ناوخته شوی نه دی کولای شي د نورو په څیر له دې فورمول څخه ګټه واخلي او موږ هم کولای شو دا فورمول په خپل شخصي ژوند کې تطبیق کړو .

نهم قانون : د پانګونې قانون

د پانګونې قانون،خپل ځانته فورمول لري . لکه څرنګه چې د پیسو سیاستوال تل د پیسو په سپما پسې وي د پانګونې په اړه هم باید ډېر دقت وکړي دا موخه کولای شي د پیسو د سیاست دوسایلو په طریقه ترلاسه شي .په اوږدمهاله پانګونې کې تېزوالی د اقتصادي نظریاتو استازیتوب کوي .د پیسو سیاست جوړونکي د کریډیټي سیاستونو په جوړولو سره کولای شي د پانګونې ښې موکې رامنځته کړي .دا یو قبول شوی اقتصادي فورمول دی چې وړاندې له پانګونې باید ټول جزیات مطالعه شي او ټول اطلاعات باید دقیق تر لاسه شيسیاستوال کولای شيپه هغه صورت کې چې د قیق ارقام او اطلاعات شتون ونلري له پانګونې ډډه وکړیاو د پیسو د وسایلو څخه چې د سپما د سرچینو په توګه کار اخیستل کېږي مخنیوی وکړي.

لومړۍ پایله : د پیسو په اړه اسانه کار د پیسو له لاسه ورکول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ننني نړۍ کې چې سيالۍ په کې شتون لري د پيسو تر لاسه کول ډېر ستونزمن کار دی او دپيسو له لاسه ورکول تر ټولو اسانه کار دی . جاپانيان په دې اړه مشهوره خبره لري : د پيسو لاسته راوړل د ميخ په وسيله د يو ځای راويستل دي، خو له لاسه ورکول يې د ريګ پر سر د اوبو اچول دي .د پيسو سياستوال بايد په دې پوه شي چې که پيسې له لاسه ورکوي په لومړي قدم کې بايد په دې کې ګډون ونکړي او دا اصل ډېر مهم دی او دا بايد له ځانه سره وليکي او له هغه ښه ګټه پورته کړي .تل يې بايدپه ياد ولري او ښه يې ياد کړي او دا ساده ټکی کولای شي لويه اغېزه ولري او دهېواد د پيسو په اړه داسې فکر وکړي چې د ده د ژوند يوه برخه ده .د پيسو سياستوال بايد په مياشت،اوونۍاو يا کال کې هڅه وکړي څو د سپما او پانګونې لپاره يو مقدار پيسې لاسته راوړي . هغه وخت غير قابل د تعويض دی او د ژوند څخه هغه ګران وخت د تل لپاره له لاسه ورکړي.که وکولای شي چې د پيسو د لګښت مخنيوی وکړي د دې پر ځای چې هغه له لاسه ورکړي.کولای شي په دې کار ډاډمن شي چې مالي امنيت يې ترلاسه کړی مهرباني وکړئ د ښو سياستونو په وسيله پيسې له لاسه مه ورکوئ .

يو شمير خلك فکر کوي چې کولای شي له هر ډول اړتياوو څخه ووځي، خو دغه فکر د دوی د ناقص عقل يوه برخه ده او په هغې بايد تکيه ونکړي .

د پيسو سياستوال بايد په دې باوري وي چې ناپوهي او پيسې ژر يو له بل څخه بېلېږي. کولای شو چې په دې اړه ډېرې بېلګې راوړو چې لسګونو وار زموږ هېواد له دې سره مخ شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویمه پایله : پیسې په مسلکي ډول په پانګونه کې وکاروئځو له خپلو پیسو بریالۍ کارنامه ولرو .

ستاسو موخه باید د پیسو لګښت پانګونه له افرادو،موسیساتو او دولتونو سره وي چې د پیسو په اړه بریالۍ کارنامې لري چې ستاسو ګواښ تر یو حده کموید معقولو تدابیرو په وسیله پیسې له لاسه مه ورکوئ که چېرته دا احساس مو پیدا کړو دې قاعدې ته رجوع وکړئ او هوډ وکړئ څه چې لرئ ښه ساتنه ترې وکړئ .په پانګونه کې باید عاطفي برخورد ونه شي عاطفي پانګونه یوازې په خیریه موسیسو کې ترسره کېږي.همدارنګه پانګونه باید په سیاسي ساختار کې ونشي او د پیسو سرچینې باید په هغو پروژو کې ونه لګول شي چې په سیاسي ساختار کې دخیلې وي.پانګونه یوازې یوه قاعده پېژني:سم حرکت د پانګونې په برخه کې او ډېره ګټه لاسته راوړل .په دې قاعده کې تور او سپین یو دی او هر یو چې ډېره ګټه راوړي هماغه بهتر دی هېره باید نکړو چې په دې ګټه کې معنوي ګټه هم داخله ده .د پیسو سیاستوال باید دې ټکې ته هم پاملرنه وکړي .

څنګه کولای شو له دې قاعدې ګټه واخلو ؟

الف –د پیسو سیاستوال باید په دې موضوع فکر وکړيچې هېواد یې تر اوسه د مالیې او پیسو په اړه کومې تېروتنې کړیدي.داتېروتنې کومې دي؟او کوم ګډ ټکي لري او له هغو مو څه زده کړي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یاد ولرئ کله چې یوه مسله دقیقه مطالعه کړئاو له هغې درست تحلیل وکړئ په یقین سره تاسو ستونزه درك کړې ښه تشخیص ستاسو د راتلونکي بریالیتوب نښه ده.چې دامسئله د پیسو د سیاستوالو تر ټولوروښانهکار دی .

ب –یوازې په هغو کارونو چې پوهېږئ او باور پرې لرئ پانګونه په کې وکړئ .د پانګونې وړاندیزیوازې له هغو خلکو ومنئ چې په مالي لحاظ بریالي وي (افراد ،موسیسات،دولتونه). ښه خبره ده چې د افرادو دې خبرې ته پاملرنه وشي :ښه خبره ده چې خپلې پیسې له ځان سره وساتئ،تر څو چې نامطمین خلکو ته یې ور نکړئاو دهغې له لاسه ورکولو احتمال ولرئ او په ټوله کې خپلې پیسې لاسته رانه وړئ.پیسې له ډاډمنو خلکو سره وساتئ .په دې کې د اطمینان قاعده مطرح ده او د سیاستوالو اصلي کار دی .

لسم قانون : مرکبه ګټه

د پیسو دقیقه پانګونه د مرکبې ګټې د قانون څخهپه استفادېسره یوه بله لار د شتمن کېدو وي.هغه څوك چې په بانکي سود باور لري،مرکب سود د بشر په تاریخ کې لویه پدیده ګڼي ."البرت انیشتین "مرکب سود د ټولنې تر ټولو لوی ځواك ګڼي.د مرکب سود قاعدې ساده ولېپه تعجباور ډول میدان ته داخلېږي او په هغه صورت کې چې : په دې کې ۷۲له میتود څخه کار اخیستل کېږي او څومره وخت نیسي چې پیسې د سود په هر نرخ دوه برابره شي .ډېر ساده ۷۲عدد د سود په نرخ وېشو.د ساري په ډول که له پانګې مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته سلنه سود اخلئ۷۲عدد په اتو ووېشئنهه لاسته راځي د نهه عدد ښيي چې په اته سلنه سودسره ستاسو پانګه په نهو کالو کې دوه برابره کېږي.په دې کې سیاستوال کولای شي چې معین کړي چې په کوم کې دهېواد ګټه ده پانګونه او که په مرکب سود کې د پیسو ورکول او یا دواړه په یو مناسب تناسب .

لومړی پایله :د مرکب سود کلید ،د پانګې بېلول او هغې ته لاس نه وروړل کله مو چې راټولول پیل کړل او پرې مو ښودل چې وده وکړي باید هیڅ وخت ورته لاس ور نه وړئاو په هیڅ سبب هغه په لګښت ونه رسوئاو که دا کار مو وکړو د مرکب سود ځواك له لاسه ورکوئکه څه هم نن ډېر لږ مقدار په لګښت رسوي ولې هغه څه چې له لاسه ورکوي وروسته په لوی مبلغ بدلېږي .

د موضوع د روښانتیا لپاره لاندې مثال ته پاملرنه وکړئ :

یو شخص چې منځنیعاید لري له ۲۱کلنۍ څخه تر ۶۵کلنو پورې يې د میاشتې ۱۰۰ډالره پانګونه کړې .د مرکب سود له نرخ څخه یې ګټه پورته کړې په لس سلنه، اوس مهال په کور ناست دی یا تقاعد شوی ۱۱۱۸۰۰۰ډالره لري .په عربیهېوادونو کې دولتونه له دې میتود څخه ډېر ګټه تر لاسه کوي په دېهېوادونو کې د پیسو سیاستوال چې د هېوادونو ملي اقتصاد نشي کولای دا پیسې جذب کړي او بلې خوا له فرصتي لګښتونو وتښتي په نړیوالو بانکونو کې په مرکب سود ورکوي .

څنګه کولای شو له دې قانون څخه اوسمهال ګټه پورته کړو ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف – همدا اوس د پانګوني میاشتنی منظم حساب پرانیزئاو خپل ځان مقید کړئتر څو تر راتلونکو پنځو ،لسو او یا شلو کالوپه موده کېیو ثابت مقدار پیسې په پانګونه کې وکاروئ او یا کولی شئ چې یو ښه شرکت وټاکئاو خپله پانګه ورته ورکړئچې څو کاله په کې کار وکړئ.پس له څو کاله وروسته به تاسو ووینئ چې ستاسو په پیسو کې څومره ډېربښت رامنځته شوی دی.

ب –تل هغه لار تعقیب کړئچې پیسې په ازاد ډول په پانګونه کې وکاروئ،تر څو د مرکب سود په اندازه وده وکړیهوډ وکړئ مالي خپلواکي د اوږد مهال لپاره تر لاسه کړئ لنډ مهاله خوشالي له لاسه ورکړئ .بې تجربې سیاستوال په ژر راتلونکو بریالیتوب پیسې تړي .د پیسو سیاستوال د دې ډول سیاستوالو له ډلې نه شمېرل کېږي.د پیسو په لوبه کې ژر تېرېدونکي حرکات د پیسو په میدان کې کېدی شي چې تاکتیکي وي او موخه هماغه اوږد مهاله چې په ستراتیژۍ کې وي د پیسو سیاستوالو ته د قانون ښه لري .ولې په یاد ولرئ په هغه صورت کې چې تاسو کولای شئد مرکب سود له قاعدې ګټه پورته کړئ چې په مخ کې مو خنډ شتون ونلریاو دویم د پیسو کارول په تولید او نورو برخو کې امکان ونلریاو یا هم ګټه له نورو لارو نسبت دې قاعدې ته کمه وي .غواړم تاسو ته یې په یاد راولم د پیسو قاعده شتون لري : کله چې پیسې راټولوئ له اقتصادي واحدونو سره یې کېږدئچې تاسو پرې ډاډمن یاستخو کله مو چې پیسې راټولې کړې هغو خلکو ته یې ورکړئ چې له تاسو ښه کار کوي چې دا یو اصل دی . چې دا اصل باید د پیسو سیاستوال جدي په نظر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې ونیسي ددې اصل په وسیله د پیسو سیاستوال دا ټاکیچې څنګه د پیسو له سرچینو ګټه واخلي .چې دا کار د پیسو سیاستوال ته لاره اسانوي په دې ځای کې د پیسو سیاستوال باید چې څنګه له دې اصولو ګټه پورته کړي .

یوولسم قانون : د توکو راټولول

هر لوی مالي بریالیتوب،ډېرو وړو کوښښونو پورې تړوا لري چې باید ترسره شي،کېدی شي چې دا کوښښونه ډېر کوچني وي او بعضې خلك هغه ونه ویني او یا ورته قایل نه وي.د مالي خپلواکۍ د ترلاسه کولو لپاره کوچنیو کوښښونو ته اړتیا ده شتمنۍ د راټولو لپاره باید مالي نظم او کار پسې وګرځي.په پیل کې ستاسو کار کوچنی تغیر خوري ولې د اوږد مهال لپاره ښې پایلې لري .

لومړۍ پایله : کله چې سپماوې راټولې شي او داسې حرکتونه پیل شي چې تاسو د مالي موخو په لور رهبري کړي.په دې قاعده کې د حرکت اندازه د بریالیتوب لوی راز دی دا په دې مانا چې د کار پیل ډېره انرژي غواړي، خو کله چې کار پیل شي بیا دومره انرژي نه غواړي .د پیسو سیاستوال باید پرې نه بږدي چې دا پروسه ودرېږي، ځکه بیا پیلول یې ډېر ستونزمن او سخت وي .دلته که د شتمنۍ د سرعت اندازې ته د شتمنۍ د درجې نوم ورکړم ډېر اهمیت لري . د دې سرعت معیار یوازې سیاستوال او د هغوی ټیم ټاکلی شي

.

www.meltahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویمه پایله : متر په متر کار کول ډېر سخت ویولې اینچ په اینچ کار کول اسانه وي .

څنګه کولای شو له دې قانون څخه ګټه واخلو ؟

الف –اوږد مهاله مالي موخه ځانګړې کړئ،هوډ وکړئ او یو قدم مخکې لاړ شئ دخپلو موخو په لور لومړی قدم اخیستل ډېر سخت وي د خپل ځان ساتنه وکړئ‌په پخوانیو قدمونو وانه وړئ.

ب –کولای شئ چې داقانون په نورو برخو کې هم تطبیق کړئ‌دمثال په ډول هڅه وکړئ چې هره ورځ له انټرنیټ څخه یوه پاڼه ولولئ او د مالي مسایلو په اړه نوي معلومات تر لاسه کړئ او یا نور کارونه ترسره کړی.

دوولسم قانون : مقناطیسي قانون

هر څومره چې پیسې ډېرې سپما یا راټولې کړئ‌په ژوند کې مو ډېرې پیسې جذبېږي.

مقناطیسي قانون ۵۰۰۰زره کاله وړاندې لیکل شوی دا قانون ډېر وخت په ژوند کې په بریالیتوب او ناکامۍاو ځانګړې توګه په مالي حوزه کې بحث کوي . پیسې هغه ځای ته ځي چې مینه او احترام ولري هر څومره چې د پیسو په اړه ښه او مثبت احساس پیدا کړي همدومره یې د پیدا کېدو موقع په لاس درځي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ پایله :کولای شو د پیسو په ښو کارولو سره ډېر امکانات ترلاسه کړو امکانات د اوسپني په څېر چې د مقناطیس له خوا جذبېږي همداسې پیسې، پیسې جذبوي .له دې کلمو څنګه پایله تر لاسه کولای شو ؟ فکر کوم چې یوه دنده د پیسو د سیاستوال دا ده چې د زېرمه شویو پیسو لپاره د کار ځای پیدا کړي،اقتصادي قوانین حاکموي هغه پیسې چې زېرمه ویاو هغه په کار ونه لوېږي،نو د هېواد لپاره لوړ لګښتونه لري .په دې اړه غواړم تاسو تهیو ښه مثال وړاندې کړم :"راکفلر " یو امریکایي ملیاردر دی په لومړي سر کې هغه د دفتر یو کارمند و او ۳,۷۵ډالره معاش یې لرلوچې نیم یې کلیسا ته ورکولو پنځوس سېنټه یې سپمولو دا لوی مبلغ نه و ولې یو ښه پیل و، خو کله چې پنځوس کلن شو د نړۍ شتمن انسان و .

دویمه پایله : پیسې،پیسې راوړي .

کله چې خپل ځان له لګښتونه څخه منع کوئاو ځان په خپله ساتئهر څه چې لاسته راوړئ تمرین یې کړئ او یو مبلغ سپما کړئ خپل ځان او نورو ته وښایاست چې پیسو ته ارزښت ورکوی.یو وخت یو شخص له بانك څخه د پور غوښتنه وکړه بانك ده ته د پور ورکولو په وخت وویل چې د یو ډالر پر وړاندې د پینځو ډالرو توکي راوړه دا شخص ډېر متعجب شو .وروسته پوه شو چې دا نسبت معمول دی بانکونه له هغه چا چې باوریزه سابقه ولري غوښتنه کوي .خو کله چې په بانك کې سابقه پیدا کړي نو بیا د یو ډالر پر وړاندې یو یا دوه ډالره توکي اخلي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

که تاسو یو غریب هېواد لرئاو د کارونود مختته وړلو لپاره سرچینو ته اړتیا لرئنو اړ یاست څو سرچینې لاسته راوړئ او ددې لپاره بهانې جوړې کړئخو کله چې شتمن شوئ نو بیا دا عمل نه ترسره کېږي .کولای شو چې د چین هېواد مثال ورکړو .

د پیسو سیاستوال باید خپل ډېر وختدمالي سرچینو چې کم قیمت ولري ښه وخېړي او د اوږد مهالو لپاره یې وکاروي ، د سیاست لاندې د سرچینو پیدا کول (په هر قیمت) او له هغې ګټه پورته کول په همدې سیاست کې ملي فکردی .ملیونران په هره میاشت کې شلو څخه تر دېرشو ساعتو فکر او د مالي حالاتو په اړه مطالعه کوي . خپل حسابونه په دقیق ډول پروګراموي او تنظیموي یې هغوی مخکې له پانګونې او یا لګښت څخه دقیقه څېړنه تر سره کوي په پایله کې د هغوی مالي هوډونه له عادي افرادو ډېر ښه وي،چې ډېر ژر او اجباري پرېکړه کوي .

څنګه کولای شو له دې قانون څخه ګټه واخلو ؟

الف- فرض کړئچې له دې وړاندې مو یوه لویه مالي بریا ترلاسه کړې ده .له پیسو،پانګونې او لګښتونو سره مو داسې عمل وکړئچې په شخصي لحاظ شتمن یاست په پایله کې د ښه هوښیار مالي فکر له کبله مو ډېرې پیسې ترلاسه کړېدي .

ب –هره ورځ هره اوونۍ او هره میاشت خپل مالي حالت وڅېړئاو دخپلې شتمنۍ لپاره د ښې پانګونې لپاره ښه پرېکړه وکړئ هر څومره چې ډېر وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او فکر د مالي مسایلو لپاره ورکړئ ډېره ښه پرېکړه کوئ او ډېر عوايد لاسته راوړئ .

دیارلسم قانون : تېزوالي قانون

هر څومره چې د مالي خپلواکۍ په لور حرکت وکړئ مالي خپلواکي هم ستاسو په لور له تاسو تېز حرکت کويمعمولاً د خپل مالي حالت د تغیر لپاره ډېر وخت ته اړتیا ده چې تغیر په کې راشي او خپل پخواني حرکت په سختۍسره ترك کړئ،د مرګ په څېر ډېر سخت ویاو هېڅ وخت ناممکن نه ګڼل کېږي چې عادت ډېر ژر پرېږدئ او کولای شو ډېر مثالونه راوړو.

لومړۍ پایله : هیڅ شی د بریالیتوب په څېر بریالی نه دی .

دویمه پایله : ستاسو اتیا سلنه بریالیتوب شل سلنه وخت دی چې په فکر مو کارولی دی.

دا قانون راښیي چې د سیاستوال لپاره د پیسودمسایلو په اړه فکر کول د سیاستوال له اصلي دندو څخه شمېرل کېږي.سیاستوال باید د نورو مشورو ته منتظر پاتې نه شي.هغه کولای شي ښې منطقي د حل لارې پیدا کړي د سیاستوال لپاره غیر ممکن عمل په سیاست کې د ملي کفر په مانا دی.

څنګه کولای شو له دې قانون څخه ګټه واخلو ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف –دا اصل د کاغذ پر مخ ځانته ثابت کړئ‌په دېرش ورځو کې یوه افغانۍ دوه برابره کړئ.په لومړۍ ورځ شاید یوه افغانۍ ولرئ،دویمه ورځ دوه افغانۍ ،دریمه ورځ څلور افغانۍ ،بله ورځ اته ،همداسې شپاړس،بیا دوه دیرش او نور .دېرشمه ورځ تاسو شاید څو ملیونه افغانۍ ولرئ.په نهه ویشتمه ورځ شاید تاسو د دېرشمې ورځې نیم مبلغ ولرئ‌هیڅ وخت تېروتنه ونکړئ‌پانګه ډېر ژر له پانګونې ونه باسئ‌او پرېږدې چې خپل ډېربښت وکړي .

ب –هغه برخې وپېژنئ او په نښه یې کړئ‌چې ډېر وخت او انرژي مو پرې لګولي وي،بې له دې چې د پام وړ پایله تر لاسه کړئ . د هر یوه په اړه ښه مطالعه وکړئ‌شاید‌دسقوط په څوکه ولاړ یاست.

د دې قاعدې پر اساس د پیسو سیاستوال خپل کاري پروګرام پیلوي، خو تېرې تېروتنې ترې لرې کوي،فکر کوم دهغه لپاره به داکافي ویځو کړنې بې له تېروتنې ترسره کړي او دا قاعده په همدې امر متکي ده.په دې قاعده کې د نه تطبیق سببونه او وخت په وخت په تېرو سیاستونو فکر کوي او د هغه دلرې کولو لپاره هلې ځلې کوي .

څلورم څپرکی

د پیسو د سیاست وسایل

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې بحث کې غواړم د لاندې مسایلو په اړه بحث وکړم :

۱- د ازاد بازار سیاست یا د مارکېټ سیاست
۲- د زېرمو سیاست
۳- اسعاري سیاست
۴- د تنزیل او بیا تنزیل سیاست
۵- د ارزښتناکو اسنادو د رهني(ګروی) سیاست

لومړی برخه

د ازاد بازار یا د مارکېټ سیاست

د ازاد بازار سیاست د پیسو د سیاست په چوکاټ کې د هر ګټور سیاست دی چې د دولت له لوري د مرکزي بانك په وسیله په دوامداره نه، بلکې په ځانګړو وختونواو مسلسله توګه تر سره کیږي په هرو وختونو کې داسیاست لنډ مهال وي چې دبانك د اوږدمهالو سیاستونو په چوکاټ کې ترسره کېږي.له دې وړاندې چې په دې مسئله بحث وکړم د دې مسئلې په تعریف بحث کوم ځکه د یوې موضوع څخه ښه تعریف د موضوع ځانګړتیاوې بیانوي.زه فکر کوم چې که دې موضوع ته تعریف وکړو، نو دارنګه به وي:د ازاد بازار سیاست عبارت له یو شمېرتهولیزو تدابیرو او اقداماتو څخه چې په معقولو لارو د پیسو د نظم د ساتلو په موخه د مرکزي بانك د مخامخ او نامخامخ ډول د دپانو د خرڅلاو او یا د پانو،د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پور دولتي او خزاني اسنادو دوباره اخیستل ثو مطلوب حالت رامنځته شي دې ډول سیاست ته د ازاد بازار سیاست وایي.

الف – د دې سیاست موخه : مرکزي بانك دا سیاست هغه وخت كاروي ثو پیسې له نامطلوب حالت ثخه وژغوري او بېرته د سیاستوال په خوښه حالت رامنځته کړي او یا اوسنی حالت چې د سیاستوال له لوري مطلوب وي وساتي.

ب –د سیاست د ترسره کولو وسایل :

- د پور دولتي پاڼې
- د خزانې دولتي پاڼې

د سیاست د کړنو ډول : په دې ډول سیاست کې د مرکزي بانك کړنه لنډ مهاله وي،په داسې حال کې چې دا کړنې د پیسو د سیاست په چوکاټ طبقه بندي او ځانګړی ځای لري.کولای شو چې ووایو د ازاد بازار عملیات د مرکزي بانك له خوا تکتیکي دي چې د نهایي موخې د ترلاسه کولو لپاره ترسره کېږي چې په بانکي او دپیسو په ستراتیژۍ کېځای لري.کله چې دولت په بازار کې مالي ناامني احساس کړي په دې صورت کې دولت د مرکزي بانك په وسیله غواړي چې د بازار وضعې ته بدلون ورکړي، دا کار په بازار کې د پیسو حجم ته چې په دوران کې دی تغیر ورکوي او دا تغیر د ارزښت لرونکو سندونو په عرضې او تقاضا تر سره کوي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا حرکات څنګه تنظیمېږي ؟

د پیسو سیاست جوړونکي دا حرکات په دوه برخو وېشي ؟

i. د پیسو پراختیایي سیاستونه : کله چې دولت احساس کړي چې په بازار کې د پیسو مقدار لږ دی او بدې اقتصادي اغېزې لري .په دې وخت کې دولت هڅه کوي څو په بازار کې د پیسو مقدار ډېر کړي .
دولت څنګه کولای شي چې دا کار ترسره کړي او کومې موخې تعقیب کړي ؟
الف –د بازار د اړتیا مطابق د پیسو په مقدار کې زیاتوالی
ب – د پیسو د اغېزو ډېرښت او په غیر پیسیزو(پولي) ځایونو کې اغېزه اچول

الف – د بازار د اړتیا مطابق د پیسو په مقدار کې زیاتوالی: دولت د مرکزي بانك په وسیله د پراختیایي سیاست په کار اچولو سره ارزښتناك اسناد پېري چې په بازار کې په متناسبه اندازه د پیسو په حجم کې زیاتوالی راشي . له دې کړنې څخه په اوس او تېره سلیزه کې ډېر هېوادونه کار اخلي، بلکې دا یوه معموله کړنه ګڼل کېږي.د دې کړنې عملي کول لاندې شرایط لري :

- د یو ښه بانکي سیستم شتون
- د ارزښت لرونکو اسنادو د اخیستلو او خرڅولو دودول
- په دولت او بانکي سیستم د باور د اصل شتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

که یوازې د پیسو په ډېرښت بحث کوو، نو همدا عمل تر ټولو بهترین عمل دی د پیسو سیاستوال په دې برخه کې یوه بله موخه هم تعقیبوي چې هغه ددې عمل اغېزې دي .

ب – د پیسو دډېرښت اغېزې او په غیرپیسیزو(پولي) برخو کې اغېزه

د پیسو د اغېزو ډېرښت د پراختیایي سیاست ډېره مهمه برخه ګڼل کېږي او مثبتې اغېزې په اقتصاد واردوي د پیسو د حجم د ډېرښت له کبله کمیتي اغېزې د دې سیاست څرګندېږي او د ارزښت لرونکو سندونو خاوندان د دې سندونو د خرڅلاو له لارې پیسې لاسته راوړي،یا یې په لګښت رسوي او یا یې په بانکونو کې په جاري حسابونو کې جمع کوي چې دغه حسابات په خپله د باور او کریډت سرچینه ده.د کریډټ د ډېریدو په صورت کې پانګونې ته لاره هوارېږي. د پانګونې په ډېرښت سره تولید ډېرېږي او دیو بل اقتصادي حرکت سبب ګرځي .چې په غیر پیسیزو(پولي) ځایونو کې هم پېښېږي:

- د پانګونې ډېرښت
- د تولیداتو ډېرښت
- د استخدام د سطحې لوړوالی
- د اسمي عوایدو ډېرښت په لومړیو کې او بیا وروسته د حقیقي عوایدو ډېرښت

ii. د پیسو محدود سیاستونه : په دې برخه کې د پورتنۍ موضوع عکس تر مطالعې لاندې نیسو .

www.meliitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې سیاست تګلاره : په دې میتود کې دولت د مرکزي بانك په وسیله ارزښت لرونکي سندونه پلوري او د پیسو اضافي مقدار د پیسو د سیاستوال په خوښه له بازار څخه راټولوي.

کله چې مرکز بانك ارزښت لرونکي سندونه بازار ته وړاندې کړي،نو اقتصادي واحدونه یې د رانیولو لپاره اقدام کوي او هغه پېري. ددې عمل د ترسره کولو لپاره اقتصادي واحدونه له بانکونو خپلې سپماوې او معاملات خلاصوي له بانك څخه د پیسو په وتلو سره د هغوی کریدیتي ځواك کمېږي او د پیسو د پرسوب ضدخصوصیات خپلوي .کولای شو چې پورتني ټکي په لاندې ډول ووایو :

- ارزښت لرونکي سندونه د دولت له خوا بازارته د خرڅلاو په موخه وړاندې کېږي.
- اقتصادي واحدونه د سندونو د اخیستلو لپاره له بانکونو خپلې پیسې راوباسي.
- کله چې اقتصادي واحدونه له بانك څخه پیسې راوباسي د هغوی د پور یا کریدت دورکولو ځواك کمېږي.
- دولت د ارزښت لرونکو سندونو د خرڅلاو له لارې لاسته راغلې پیسې راټولوي.
- د متناسبو پیسو د مقدار عرضه او د پیسو د مقدار کمښت ددې سیاست په وسیله ترسره کېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د تقاضا د کمښت له کبله د پیسو د مقدار په نسبت که چېري نور عوامل ثابت پاتې شي، قیمتونه نزولي لار نیسي .

دویمه برخه

د زېرمو سیاست

موخه :د استقرار او مطلوب حالت رامنځه کول .

په اوسني وخت کې د زېرمو رامنځته کول او ګټه ترې پورته کول د پیسو د سیاست یو له مهمو وسایلو څخه ګڼل کېږي.په ځانګړې توګه په اوسنۍ پېړۍ‌کې چې د یو هېواد شتون او نه شتون په همدې موضوع پورې تړلی دی.د نړۍ په ټولو قوانینو کې په دې مسئله تاکید د قانون له ښکاره موادو څخه شمېرل کېږي .ددې مطلب د شتون اساسي سبب د افرادو د حقوقو څخه ننګه ده چې د یو دولت د جوړېدو سبب ګرځي چې په دې مورد کې د سپماوو څخه د ننګې په ډول ترسره کېږي .

۱- کومې زېرمې د پیسو د سیاست د وسیلې په توګه کارول کېږي ؟ په دې برخه کې موږ له دوه ډوله زېرمو ګټه اخلو :

- ♣ قانوني زېرمې
- ♣ اختیاري زېرمې

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- له دې زېرمو د ګټې اخیستنې موخه : په اقتصادکېد اغېزو رامنځته کول ، د پیسو په مقدار کې ګټور تغیر راوستل او په اخر کې د قیمتونو او اقتصادي حالتو کنټرول .

۳- د دې وسیلې د عملي کېدو لار :

الف – قانوني زېرمې:قانوني زېرمې بانکونه د قانون پر اساس په دې مکلف کړي تر څو د افرادو د حقوقو د ننګې په موخه د خپلې پانګې یو مقدار له بانکونو او یا هغو موسیساتوسره چې قانون روښانه کړي وساتي. د دې زېرمو مقدار مرکزي بانك د هېواد اقتصادي ودې او پرمختك په نظر کې نیولو سره ټاکي ځیني وختونه مرکزي بانك او اقتصادي واحدونه چې ددې زېرمو په شتون قانون مکلف کړي، ترمنځ ستونزې هم رامنځته کېږي . بانکونه په دې اړه تل داسې فکر کوي که دبانکونو قانوني زېرمې کمې وي په هماغه اندازه بانك ځواکمن وي چې له فرصتي لګښتونو څخه ځان خلاص کړي او د بانك ګټه چې د بانك د جوړېدو اساسي موخه ده تر لاسه کړي،نو له دې کبله هغوی هڅه کوي تر څو د دغو زېرمو مقدار کم کړي.کولای شو چې د امریکا او بانکونو ترمنځ اختلاف د قانوني زېرمو له کبله مطالعه کړو.

- د حرکت پیغامونه : بانك د مرکزي بانك د صلاحیت په وسیله په بازار کې د پیسو مقدار ته تغیر ورکوي او د قانون له حکم

www.mellitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره سم یې د بانکونو له خزانو څخه یېدمرکزي بانك خزانې ته لېږدوي.کولای شو دلته دوه ډوله حرکته وګورو:

- په هغه صورت کې چې دولت پوه شي چې په بازار کې کافي پیسې شتون لري د قانوني زیرمو مقدار لوړ ټاکي .
- په هغه صورت کې چې دولت پوه شي چې په بازار کې ډېرو پیسو ته اړتیا ده،دولت له دې زېرموګټه پورته کوي او بازار ته یې وړاندې کوي،خو دا عمل هغه وخت ترسره کېږي،تر څو چې د مسوولو مقاماتو اجازه شتون ولري په ډېرو هېوادونو کې د دې حد ټاکل په ولسي جرګې پورې اړه لري خو په ځینو هېوادونو کې دا حق مرکزي بانك لري .سوداګریز بانکونه وایي د دې ډول زېرمو رامنځته کول لګښتونه لوړوي او بانکونه له زیان سره مخامخوي،چې په دې برخه کې مرکزي بانك ته په قناعت ورکولو سره دا عمل ترسره کړي .

ب – اختیاري زېرمې:د اختیاري زېرمو بنسټ نغدوالی جوړوي دا په دې مانا چې بانك کولای شي چې په ټولو حالتونو کې خپل نقدوالی وساتي او د مشتري په وړاندې چمتو وي .مشتري ته د غوښتنې پر وخت د پیسو ورکړه د بانك ،نغدوالی او بانکي سیستم جوړوي چې دا کار د بانك له خوا ډېر جدي تعقیبېږي .بانکونه په دې اړه د ډېرو پیسو ساتلو لپاره لېوالـه نه دي او تل هڅه کوي خو خپلې پیسې په کاروبار ولګوي او ډېره ګټه تر لاسه کړي. په ځینو وختونو کې بانکونه د ډېرې ګټې د لاسته راوړلو لپاره د خلکو امانت له ګوانبه ډك ځای کې کاروي او ډېر خطر لري کېدی شي چې امانات هم ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیامن شي .دولت د دې کار د مخنیوي یا کنټرول لپاره له دې زېرمو ګټه پورته کوي او د ګواښ درجه کموي .

۱- څنګه ترسره کېږي ؟

الف –دولت که فکر وکړي چې په بازار کې کافي اندازه پیسې شتون نه لري .په دې برخه کې دولت یا مرکزي بانك هڅه کوي تر څو اختیاري زېرمې کمې او پیسې په بازار کې دود کړي .په دې صورت کې دولت بانکونه هڅوي او بانکونو ته اجازه ورکوي څو بازار ته ډېرې پیسې وړاندې کړي او داجباري پیسو څخه یې لرې وساتي .

د پیسو د حرکت پیغامونه : په دې حالت کې بانکونه هڅول کېږي تر څو د کریډټ ډېرې اسانتیاوې برابرې کړي او پانګوالو ته د پورونو ښه شرایط برابر کړي ، دا حالت د دې وړ وي چې په هېواد کې پانګونه ډېره شي ،تولید ورسره ډېرېږي او ورسره د استخدام سطحه هم لوړېږي ورسره تقاضا لوړېږي او د قیمتونو نامناسب نزولي سیر اصلاح کړي او قیمتونه مطلوب حالت ته وګرځوي .

ب –که دولت او مرکزي بانك په دې عقیده وي چې په بازارکې په کافي اندازه پیسې شتون لري او د اوسني حالت ساتل د اقتصاد لپاره ډېر ګټور دیپه دې وخت کې په اختیاري زېرمو کنټرول ډېر جدي ترسره کېږي او هررنګه عمل چې دا حالت تهدیدوي مخنیوی یې کوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج –کله چې دولت او مرکزي بانك په دې پوه شي چې په بازار کې پیسې له اړتیا ډېرې شتون لري او باید اضافي پیسې له بازار څخه وویستل شي او عادي حالت ته راوګرځي،په دې وخت کې دولت هڅه کوي څوپه بانکونو کې د پیسو ډېر مقدار د اختیاري زېرمو په نامه د بانك په لاربښوونه وساتي چې په دې وخت کې کریدټي پالیسي تغیر کوي او د کریدټونو اجرا نزولي لار نیسي ،پانګوني کمېږي بانکونه په مخامخ پانګونو کې ډېر په احتیاط عمل ترسره کوي .

دریمه برخه

اسعاري سیاست

موخه : د پیسو د بهرني ارزښت او استقرارساتل

دا سیاست د پیسو د بهرني ارزښت د ساتلو په موخه تر سره کېږي او کولای شوچې داسې یې تعریف کړو : هغه ټولیز تدابیر چې د پیسو د مطلوب بهرني ارزښت د ساتلو لپاره په یو ټاکلي وخت کې تر سره کېږي،د اسعاري سیاست په نامه یادېږي . له تعریف څخه څرګندېږي چې د هېواد د پیسو یو واحد د بهرنیو پیسو یا توکو پر وړاندې څومره کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو هېواد د پیسو بهرنی ارزښت د هېوادد تادیاتو د بېلانس په حالت پورې اړه لري د تادیاتو بېلانس پوهان داسې تعریفوي : د یو هېواد ټولې اقتصادي راکړې ورکړې د نړۍ له نورو هېوادونو سره چې په یو ټاکلي وخت (یو کال) کې یې ترسره کوي دتادیاتو د بیلانس په نامه یادیږي.د هېواد د تادیاتو د بېلانس کسر او مازاد د هېواد د پیسو پر بهرني ارزښت اغېزه لري .

۱- د کړنو لار

الف –د تادیاتو د بېلانس د کسر په وخت : په دې وخت کې د پیسو بهرنۍ ارزښت کم وي خو که دا کار دوام پیدا کړي نو ډېر بد حالت اختیار وي او مخنیوی یې هم ډېر سخت وي .

- د کورنیو پیسود ارزښت کمښت د بهرنیو پیسو پر وړاندې (اسعار) : په دې وخت کې اسعاروته تقاضا ډېرېږي دا په دې ماناچې د تادیاتو د بېلانس د کسر د مخنیوي په موخه اسعارو ته تقاضا دکورنیو پیسو ارزښت د اسعارو پر وړاندې کموي برعکس د اسعارو ارزښت لوړېږي،نو دلته د مرکزي بانك یوه ښکاره او مهمه دنده دا ده چې داسې تدابیرونیسي،تر څو د کورنیو پیسو ارزښت وساتي او یا مطلوب حالت منځته راوړي.

د اسعارو ارزښت (لوړېدل او ټیټېدل) په دوه عواملو پورې اړه لري:

کورنۍ تقاضا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسعارو د ورود امکانات

ب –د تادیاتو د بېلانس د مازاد په وخت : په دې وخت کې اسعارو ته تقاضا کمېږي،خو کله چې دا کمښت ډېروي د مرکزي بانك لپاره ډېره مهمه او د بحث وړ وي،ځکه په ځینو وختونو کې د دې باوجود چې د تادیاتو د بېلانس مازاد هم وي د پوهانو په وینا مطلوب حالت نه وي او دهغوی دا غوښتنه وي تر څو ددې حالت مخنیوی وکړي او که په خفیف حالت ترسره شي د بانك له نظره د تشویش وړنه وي او حتا په تقویت کې ترې کار اخیستل کیږي.

۱– د عمل لار :

الف – اسعارو ته تقاضا کمېږي

ب –اسعارو ته د تقاضا کمښت په دې مانا دی، چې د هغوی د ارزښت کمښت دی

ج –په دې حالت کې بېلانس مثبت حالت لري په دې مانا چې د اسعارو ورود نسبت خروج ته ډېر وي .

خلورمه برخه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تنزیل او بیا تنزیل سیاست

کولای شو چې تنزیل ته بېلابېل تعریفونه وړاندې کړو :

تنزیل هغه مبلغ دی چې د پور یا برات د ژر ورکړې په نسبت اخیستل کېږي .هغه مبلغ چې د یو وجهي سوداګریز سند له حجت او دې ته ورته اسناد څخه د ټاکلي نېټې وړاندې په نغده بدل کړي اخیستل کېږي .دبازار او وجهي قیمت تر منځ توپیر په هغه صورت کې چې وجهي قیمت یې لوړ وي .د تنزیل له سیاست څخه موخه عبارت له هغو تدابیرو او اقداماتو چې سوداګریز بانکونه د پیسو د معاملاتو د ښه تنظیم په موخه د بیا تنزیل په نرخ کې لازم تغیرات اوسکونتواردوي .ولې بیا تنزیل د مرکزي بانکونو له خوا د پیسو د سراسري نظم د ساتلو او د تنزیل په نرخ کې بیا تغیر د دې په موخه چې د پیسو د ډېروالي او یا کموالي موخه نیول کېږي. هر ډول تنزیل ته دوه شرطونه اړین دي :

۱) تنزیل باید له یو سوداګریزې کړنې څخه وي ځکه که دا کړنې سوداګریزې نه وي، نو کېدی شي چې سوداګر بل سوداګر ته یو سند د ارزښت لرونکي سند په نامه ورکړي بې له دې چې د هغه پر وړاندې توکي تبادله شي د دې ډول سند تنزیل په وخت کې د بانك له خوا دا عمل په دې مانا چې پیسې بازارته داخلې شوېدي بې له دې د توکو په مقدار کې تغیر راشي چې دا په خپله د پیسو پړسوب ته لمن وهل دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲) د تنزیل عمل باید ډېر اوږد نه وي ځکه تنزیل د لنډمهالو سرچینو څخه تمویلېږي او لنډ مهال اعتبارات معمولاً نوي ورځې وي .

د دې سیاست موخه : د پیسو د پراختیایي او محدود سیاستونو عملي کول د مرکزي بانك له اړخه څو د پیسو حالت تر کنټرول لاندې راولي د پیسود مسوولینو د وړاندوینې پر اساس . د ا ډول سیاستونه په لاندې ډول عملي کېږي :

I. تنزیل :

الف –سوداګریز بانکونه د پیسو د دود په موخه دې ته حاضرېږي چې د ښه نرخ د کمښت عمل تر سره کړي .

ب –موسیسات او حقوقي اشخاص ،خپل ارزښت لرونکي اسناد بانکونو ته وړي او هغه له بانکونو سره په یو ټاکلي نرخ په نغده بدلوي.

ج –دا کړنه څنګه ترسره کېږي :

- بانکونه په دې مکلف دي څو ډېرې پیسې د پیسو په دوران کې شاملې کړي.
- سوداګریز بانکونه د تنزیل له لارې ډېرې پیسې لاسته راوړي .
- اسناد چې ددې عمل لاندې اجرا شوي په سوداګریزو بانکونو کې د قابل حصول اسنادو په ټاکلي وخت کې او یا بیا تنزیل لپاره په بانك کې پاتې کېږي.

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ❖ د کمښت په وجه پیسې بازار ته عرضه کېږي او په بازار کې د پیسو مقدار ډېرېږي .

II. بیا تنزیل :

- ❖ د پیسو په بازار کې د پیسو د مقدار په ډېروالي سره پانګونه ډېرېږي .
- ❖ د پانګونې ډېرښت تولید لوړوي یا سیر یې صعودي بڼه اختیاروي
- ❖ د تولید د مقدار ډېروالی،پانګوال ډېر خلك استخداموي .
- ❖ دا امر په خپله تقاضا کوونکو ته اسمي عاید جوړوي.

په دې سیاست کې مرکزي بانك په دې لټه کې وي،څو په دې وسیله خپل پراختیایي او محدود سیاست تر سره کړي مرکزي بانك غوارې دواړه سیاستونه پراختیایي او محدود ، د تنزیل څخه کټه پورته کړي، .چې دلته دواړه تر څېړنې لاندې نیسو:

الف –د بیا تنزیل پراختیایي سیاست :د بانك سیاستوال دا درك کړي چې د پیسو مقدار په دوران کې ټاکل شوې موخې نشي تر لاسه کولی او باید په بازار کې د پیسو مقدار ډېر شي د پیسو سیاستوال د بیا تنزیل د سیاست څخه په کټې اخستنېد ارزښتناکو اسناد په نغدو د تبدیلېدو زمینه برابروي،په دې صورت کې بانك د بیا تنزیل نرخ کموي په همدې ترتیب هغه بانکونه چې ارزښت لرونکي سندونه لري هغوی هڅوي تر څو خپلې پانې په مرکزي بانك کې په مناسب نرخ چې کټه لرونکي وي تنزیل

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي .بانکونه د ارزښت لرونکي اسنادو څخه ډېره ګټه لاسته راوړي د پانګونې او کریډټ زمینه بانك ته برابرېږي .

د دې سیاست تر سره کول :

- ❖ دا سیاستونه بانکونه د ارزښتناکو اسنادو له ساتلو لرې ساتي
- ❖ سوداګریزو بانکونو ته د کریډټ او پانګونې زمینې برابرېږي.
- ❖ سوداګریز بانکونه هڅول کېږي چې د تنزیل په عملیه کې اخلاقي ګام پورته کړي
- ❖ د پیسو بازار د سیاستوالو د موخو مطابق په حرکت کې وي
- ❖ د پیسو د عرضې خلا تر یو حده بهبود پیدا کوي
- ❖ اقتصاد د مستهلك له ګوتو باسي او داسې اقتصاد رامنځته کوي چې د مستهلك او مولد دواړو په کې ګټه وي .

ب –د بیا تنزیل محدود سیاستونه : د دې سیاست په مرسته مرکزي بانك غواړي د پیسو په بازار کې د ډېرو پیسو له ورود څخه مخنیوی وکړي د دې موخې د ترلاسه کولو لپاره مرکزي بانك د تنزیل نرخ لوړوي ، دا کار ددې سبب کېږي چې بانکونه خپل ارزښت لرونکي سندونه له ځانه سره وساتي تر څو پانې په لوړ نرخ چې کمه ګټه هغوی ترلاسه کوي تبادلې ته کېنې .د دې سیاست په وسیله مرکزي بانك کولای شي په اسانۍ د پیسو بې موقع ډېرښت په بازار کې ووینې .

د دې سیاست پایلې :

(c) ketabton.com: The Digital Library

- دا عمل د ډېرو پيسو مخنيوی کوي څو بازار ته داخلې نه شي .
- په بازار کې د اخيستو قدرت کموي او يا يې د تېر په څېر ساتي
- د کريډټ د پراخه اجرا مخه نيسي
- پانګونې په خپل حال پاتې کېږي يا نزولي سير نيسي
- په سوداګريزو بانکونو کې د تنزيل نرخ د لوړوالي هڅې کوي
- د پيسو د پړسوب د ضد سياستونه تقويه کوي
- د پيسو د کورني ارزښت د لوړېدو لار تعقبوي

www.melitahrik.com 0777 400 116

پنځمه برخه

د ارزښت لرونکو سندونو د رهني (ګروي)سياست

د تضمين او يا ارزښت لرونکي سندونه په رهن(ګرو) ايښودلو سياست د نورو سياستونو تر څنګ د هغو سياستونو له ډلې څخه دی چې د پيسو د جريان د کنټرول په موخه د پيسو د سياستوالو له خوا نيول کېږي .دا ډول سياست په لاندې ډول عملي کېږي :

معاملاتي بانکونه د نغدو پيسو او د پيسو د امکاناتو د لاسته راوړلو لپاره خپل ارزښت لرونکي سندونه له مرکزي بانك سره په رهن (ګرو) ږدي .او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکزي بانك د پراختیایي او محدود سیاست په وسیله د خپل بانك میتود د دې حرکت پر وړاندې تنظیموي .په هغه صورت کې چې مرکزي بانك په دې پوه شي چې په بازار کې د پیسو مقدار په کمېدو دی. بانکونه هڅوي تر څو ارزښت لرونکي سندونونه په نغده تبدیل کړي .دتضمین یا د پانګو په رهن (ګرو) ایښودل او هغه لارې چې دا سیاست جوړوي ،کله کله بانکونه دتوکو او قیمتي کالیو په وسیله له مرکزي بانك څخه نغدې پیسې لاسته راوړي.د ارزښت لرونکو سندونو د تضمین د نرخ ربعه د بیا تنزیل په نظر په عمومي ډول لوړه ټاکل کېږي .

دویمه برخه

سامویلسن له نظره د پیسو د سیاست وسایل

"سامویلسن "مشهور اقتصاد پوه د پیسو د سیاست وسایل په درې برخو ویشلي دي :

۱- د ازاد بازار عملیات
۲- د تنزیل سیاست
۳- د بانکونو د قانوني زېرمو په مقرارتو کې تغیر

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورتني وسایلو په اړه مو کافي بحث وکړو دغه عالم د پیسو دسیاست د نورو وسایلو په اړه نظریات ورکړي دید هغه په نظر د پیسو د سیاست کم اهمیته وسایل چې د پیسو سیاستوالو له خوا تر لاس لاندې نیول کیږي په لاندې ډول دي :

- اخلاقي تذکر
- د اعتباراتو کنټرول د خپربدو له لارې ټاکل
- د استقرار حد ټاکل
- د قسطي قراردادونو کنټرول
- د رهني قراردادونو کنټرول

غواړم په دې برخه کې پورتني مطالب په لنډه توګه تشریح کړم :

۱- اخلاقي ښونه : په دې صورت کې مرکزي بانك چې لازم وګڼي د سوداګریزو بانکونو مدیرانو ته اخلاقي تذکر کوي. مرکزي بانك د سوداګریزو بانکونو مشران بانك ته راغواړي او اخلاقي درس ورکوي او هغوی تولنیز او اخلاقي مسوولیتونو ته متوجه کوي او ځیني وخت د اعتباراتو د محدودولو په موخه هغوی تهدیدوي .په ډېرو مواردو کې د هغه بانکونو کړني چې مرکزي بانك ته د باور وړ نه وي هغه ته د نظارت تیم ټاکي .ډېر اقتصاد پوهان وېره لري چې دا تهدیدونه نه شي کولای د احترام په نظر کې نیولو یو له بل سره ګټورې سیالۍ وکړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د اعتباراتو کنټرول دخپرېدو له لارې : موږ کولی شو چې اعتبارات له دوه لارو تر کنټرول لاندې راولو :

- د کمیت له نظره : په دې برخه کې کنټرول او څارنه د ټول ملي اقتصاد له نظره مطرح ده او د اعتباراتو ټول حجم د پیسو د سیاستوالوله خوا مطالعه او ارزیابي کېږي او د هغې په وسیله د بانکونو د زېرمو حجم ټاکل کېږي .
- د کیفیت له نظره : د اعتباراتو کیفي کنټرول د خپرېدو له نظره ټاکل کېږي هغه ټول هېوادونه چې د پرمختګ ښه لار یې پیدا کړیاو هغه پلانونه چې جوړ کړي او په ګټور شکل یې اقتصادي څرخونو ته حرکت ورکړی د خپرېدو په وسیله د اعتباراتو کنټرول ډېر اهمیت لري .په حقیقت کې دولتونه هڅه کوي تر څو اعتباراتوته په هغې لور حرکت ورکړي چې دولت له خوا مخکې ټاکل شوې موخې تر لاسه کړي او دا کار هغه وخت شونی دی چې د سکتورنو لومړیتوب یا سیمه ییز او هغه لومړیتوبونه چې حکومت او پانګوالو ټاکلي وي او د اعتباراتو ډېرښت د هېواد د پیسو د سیاست یو برخه وي . هغه هېوادونه لکه انګلستان چې څو محدود لوی بانکونه لري د مالیې وزیر کولای شي د بانك مشران احضار کړي او هغوی ته ووایي : هیله مندیم چې پاملرنه وکړئحکومت دې ته مایل دی چې تاسو ډېرپورونه برابر کړئ،ددې لپاره چې صادراتي صنایع ته ډېرې اسانتیاوې برابرې کړئهمدارنګه د اړتیا وړ توکو ورود .همداسې تر اختر وړاندې پورونه لس په سلو کې کم کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د پورونو حد ټاکل : دا وسیله په دې پورې اړه لري چې مرکزي بانك ځومره صلاحیت لري او د پیسو سیاستوال څومره خلاص لاس لري تر څو د پیسو سیاست د نورو وسایلو په توګه وکاروي دا وسیله چې د پور د ټاکلو وسیله ده،د مرکزي بانك د صلاحیت لرلو له کبله د پیسو سیاستوالوته دا اجازه ورکوي څود پیسو د عرضې مقدار او یا د اعتبار حد ټاکل او د پیسو د جریان لپاره د پور دتنظیم اقدام وکړي . هغه هېوادونوچې د بازار له اقتصادي نظام څخه پیروي کوي د دې کار اجازه نلري .ولې د ناورین په حالت کې دولت په ښې طریقې سره مداخله کوي . په دې وخت کې د بازار نظام ،قانون ډېر اهمیت نلري په امریکا کې مرکزي بانك داحق لري چې دا حد وټاکي،یانې هر څوك کولای شي چې د ونډو د اخیستلو لپاره په کوم نسبت پور واخلي:د مثال په ډول په متمادي کلونو کې یو شخص د ونډې د اخیستلو لپاره کولی شي چې اویا سلنه په خپل لاس کې ولري او باقي کولی شي له بانك څخه پور واخلي .

۴- د قسطي قراردادنو کنټرول : دا وسیله دا موضوع روښانوي چې په مرکزي بانك کې د پیسو سیاستوال دا صلاحیت لري چې د اقساطي معاملاتو حدود وټاکي د ساري په ډول د امریکا او کوریا په جنګ کې د امریکا مرکزي بانك دا وټاکل که څوك یو موټر او یو کور اخلي شخص باید یو مقدار نغدې ورکړي او که نور توکي اخلي باید خپل لومړی اعتبار تصفیه کړي . دې مقررې د ډبلیو نوم واخیست چې وروسته په نورو اروپایي او اسیاییهېوادونو کې تطبیق شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د رهني قرار دادونو کنټرول : په دې مورد کې دولت مرکزي بانک ته صلاحيت ورکوي تر څو د قرار دادونو شرايط وټاکي او هغه مبلغ چې نغد ورکول کېږي او هغه چې پور ورکول کېږي استهلاك يې بايد معلوم شي .دا مقرره په لومړي ځل په امريکا کې رامنځته شو او د ايکس په نامه يادېږي . دا مقرره داسې عملي کېده،که مرکزي بانك د نغده مقدار په قرار دا د کې وخت ډېر کړي او د رهني معاملې وخت کم کړي د کور جوړونې کړنې کمېږي او که عکس يې عمل وکړي هڅول کېږي .مهرباني وکړئ په دې اړهد امريکا اخري ناورين مطالعه کړئ چې کولای شو دا مقرره ښه توضيح کړي ؟

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم څپرکی

د پیسو د سیاستونو دایره

الف –د پیسو سیاستونه د سیاست د نورو برخو په څېر په خپل ځای ځانګړي شرایط لري چې د عملي کېدو لپاره باید برابر شي د پالیسیو دایره هم یو له هغو موضوعاتو څخه ده چې سیاستونو ته د حرکت په ورکولو کې په ځانګړې توګه د پیسو سیاست ته ډېره اړینه ده چې دا دایره لاندې عناصر لري :

۱- د پلان ستراتیژي
۲- د پالیسۍ موخه
۳- د پالیسۍ تطبیق
۴- ستونزې او ډولونه یې
۵- د حل لارې
۶- کنټرول ،نظارت او ارزیابي

کولای شو داسې په تصویر کې وښایو :

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

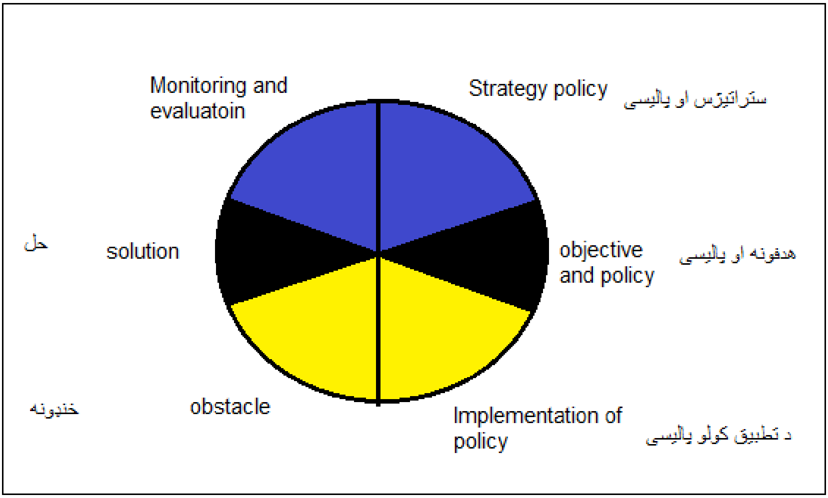

لکه څنګه مو چې په تېره برخه کې ذکر کړل موږ هیڅ وخت نه شوکولای چې له پالیسۍ خبرې وکړو څو چې ستراتیژي نه وي ځکه په ټولو برخو کې یا په ټولو پالیسیو کې د سیاست دایره ډېره مهمه ده . زما تل همدا دعوه وه که له سیاسته خبرې کوو،نو باید پلان ستراتیژي ولرو که نه د سیاست خبرې کول مانا نلري . یو شمېر تصمیمونه دي چې د مسوولینو له خوا نیول کېږي . د دې په څنګ کې کنټرول،ارزیابي او مانیټورنګ د پالیسیو مهه برخه جوړوي د ډېرو پالیسیو ناکامي هم نه مانیټورنګ کې دهچې نه تر سره کیږي په دې برخه کې چې ډېره مهمه نقطه ده دا تکراروم پالیسي باید عناصر ولري که نه پالیسي خپل ماهیت له لاسه ورکوي اوپه یو سلسله تصامیمو تبدیلېږي د دې عناصرو مهمه برخه پروګرامونه او ستراتیژي جوړوي او پالیسي باید دا عناصر ولري او که دا ونه لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

پالیسي نه شمېرل کېږي.مخکې له دې چې له پالیسیو خبرې وکړو ولومړی باید پروګرامونه په کار واچوو .

ب – شپږ پي یا سکس پي : د نړۍ په ځینو معتبرو اسنادو کې د پالیسو دایره شپږ ګڼي چې هغه په مخفف ډول Six Ps یادوي :

ستونزې	Problems
خلك او سیمې	People / palces
پروسه	process
لګښت	Price Tag
اسناد	paper
پروګرام او تګلار	Programs / performance

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

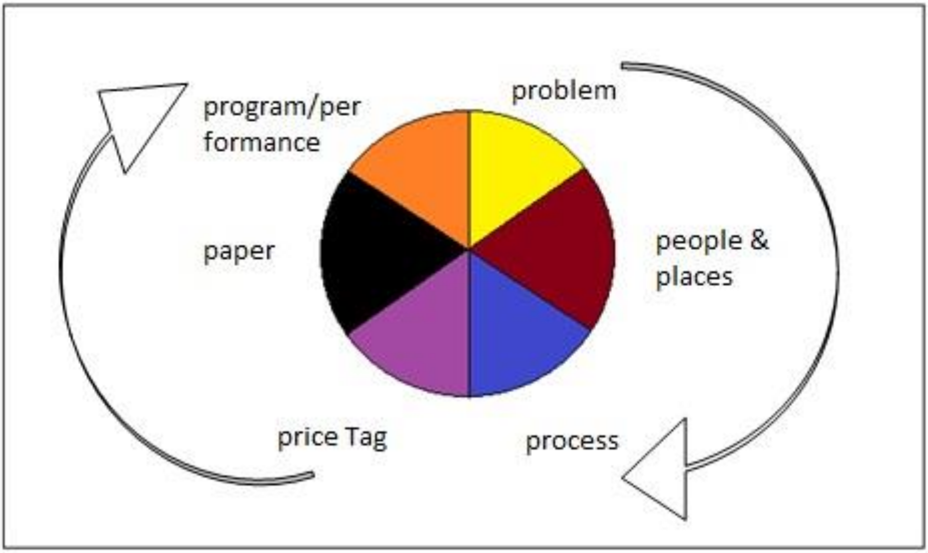

د ا شکل مې په لومړي ځل رسم کړو شاید ستونزې ولري خو فکر کوم چې سم دی او کولای شو کار پرې وکړو . په دې شکل کې تاسو وویناۍ چې شپږ میتود څنګه ستونزې پیلوي او څنګه کولای شو پروګرام مخ ته یوسواو په دې جریان کې مسایل وڅېړو، د پیسو سیاستوال باید دا په نظر کې ونیسي. شپږ پې کیدای شي چې د پیسو دسیاستوالو لپاره ډېر ګټور وي ، چې په لاندې ډول یې تر څېړنې لاندې نیسو :

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- ستونزې : د دې میتود لومړی بحث پر ستونزو دی ځکه د هر سیاست لار د ستونزې حل دی په دې برخه کې د سیاستوال مهمه دنده د ستونزې تشخیص دی یا ستونزو ته دستونزو دلومړیتوب حق ورکول دي ځکه د ستونزې تشخیص د پیسود سیاستوال د پیل ټکی دی .

۲- خلك او سیمه : سیاستوال چې په دې پوه شو چې کومه ستونزه باید لومړی حل شي بیا پرېکړه کوي چې کومه کټګوري خلك او کومې سیمې تر خپل سیاست لاندې راولي او په کوم ډول تطبیق شي په کوم ځای او یا د کومو خلکو ترمنځ واقع ده چې باید حل شي ځکه که یو سیاست د یوې سیمې او خلکو لپاره ترسره کېږي .

۳- پروسس : په سیاستوالۍ کې د پروسې برخه ډېره اړینه ده او په دې اړه سیاستوال ډېرې هڅې کوي او د سیاستونو د حرکت لار په دې برخه کې تر څېړنې لاندې نیسي او کوم وخت یې چې ورته ټاکلی، ښه یې څارې کله چې د سیاست په تطبیق کې ستونزه پېښېږي دغه ستونزې د وخت له کبله وي چې له مخکې ټاکل شوېوي. ټول سیاستونه په ځانګړې توګه د پیسو سیاستونه ځانګړي وختونه په نښه کوي او په هماغه وخت کې سیاست تطبیقوي بې له دې سیاست نه عملي کېږي. منفي پایلې هم لري، په دې برخه کې باید وختډېرپه پام کې ونیول شي.سیاستوال باید د خپل سیاست د وخت لپاره اقتصادي او سیاسي حالات په نظر کې ونیسي چې د پیسو کړنې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې ترسره کېږي او داسې وخت وټاکي چې د وخت له غوښتنې سره سم تطبیق شي او د وخت سره ښه مقابله وکړي .

۴- لګښتونه : لګښتونه په دې برخه کې ډېر مهم دي شاید په دې برخه کې ډېرو لګښتونو ته اړتیا وي او د دې سبب شي چې سیاستونه په خپل ځای ښه تطبیق نه شي داسې ویل شوي چې د تمویل سرچینې او لګښتونه د یو سیاست په بریالیتوب او ناکامۍ کې اړینه ونډه لري .

۵- اسناد : له اسنادو څخه موخه ټول هغه اسناد دي، چې د سیاست لپاره کارول شوي وي او سیاست پرې ولاړ وي،ډېر مهم بلل کېږي.له غیرې باوریزو اسنادو څخه د سیاست په بریالیتوب کې ګټه نه شو پورته کولای نو ځکه په سیاست کې اسناد ډېر مهم دي .

۶- د پروګرام اجرا : په ټولو سیاستونو کې په ځانګړې توګه د پیسو په سیاست کې وخت چې سیاست باید په کې اجرا شي ډېر مهم ګڼل کېږي.د یو سیاست اجرا کول په دې مانا چې د سیاست پنځه سلنه کار مو اجرا کړی دی دا په دې مانا چې د یو ښه سیاست په اړه دپوهې نه شتون سیاست له ناکامۍ سره مخامخوي،نو له دې کبله سیاستوال باید لاندې ټکي په نظر کې ونیسي :

- د طرحه شویو سیاستونو د تطبیق لپاره د ښو او ګټورو میتودونو څخه کار اخیستل او دسیاست د اجرا لپاره د ښه وخت ټاکل .
- د تطبیق سیمه ټاکل

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د تطبيقونكي د ټاكلو برخه
- د طرحه شوي سياست پر وړاندې حساسيتونه

د شپړ پي ماهيت : شپړ پي په حقيقت کې د يو سياست ښه وسيله ده چې د يو سياست ټول جزيات ښه بيان کړي دا ميتود د تحليل او پرمختګ لپاره ښه زمينه برابروي. د دې ميتود په پايله کې د پيسو پاليسي او د پاليسيو دجزياتو په اړه توضيح ښه ورکول کېږي . د شپړ پي له ميتود څخه د ټولو برخو په تحليل لکه : د پيسو ملي سياستونه،سيمه ييز، حوزه يي او نړيوالوتحليلونو کې ګټه پورته کړو همدارنګه د سکتوري او عملياتي سياستونو په جوړولو کې د دې ميتود څخه کار واخلو، سره له دې چې د پيسو په سياست جوړونې کې له دې ميتود څخه کار اخيستل کېږيد دې ترڅنګ په ټولنيزو ، سياسي او اقتصادي برخو کې هم لويه اغېزه لري او د دې ميتود په وسيله کولی شو چې د ټولنې ځانګړې برخه تر خپلې اغېزې لاندې راولو. شپړ پي کېدی شي چې له لاندې ستونزو سره مخ شي:

- کېدي شي چې پاليسي په سمه توګه نه وي فصل بندي شويځو په سمه توګه تر تحليل لاندې ونيول شي .
- له هغو خلکو سره چې د پاليسيو سره اړيکه لري او په پاليسيو اغېزه لري سلا نه وي شوي.
- شايد هغه اسناد چې په پاليسيو کې کارول شوي ګونګ وي چې د پاليسيو په تطبيق کې ستونزې راپيدا کوي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

- کېدی شي چې په سرچینو کې ستونزه شتون ولري چې دا سرچینې غیر واقعي او یا واقعي وي خو محدود وي .

په پایله کې داسې ویلای شو چې د دې میتود په وسیله کولای شو د یوې پالیسۍ ټولې برخې تر تحلیل او ارزیابۍ لاندې ونیسو . معلومه خبره ده چې په کوچنیو پالیسو کې تغیر دلویو سیاستونو له نظره کم ګواښ لري .

اخرنۍ پوښتنه :

ایا ټول مسایل چې په دې اثر کې مطالعه شول د پیسو د سیاستونو له نظره بس ول ؟

ایا کولای شو چې د پیسو د سیاستونو په اړه نوي مسایل مطرح کړو ؟

که چېرته همداسې وي نو مهرباني وکړئ ولیکئ له خپلو ملګرو او هغه خلکو چې د پیسو له مسایلو سره سروکار لري شریك کړئ.زه باور لرم چې تاسو کولای شئ دا کار وکړئ کېدی شي چې په دې اړه نوې مسئله وي .

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخري خبره

د یو رب په ملګرتیا د دې لیکنې په اخر کې یم او ددې کتاب وروستیتکي لیکم.ددرسونو په پیل کې یوو،ملګرو ته زېری لرم چې یو بل کتاب چې شاید له اشتباهاتو خالي نه وي ولې کېدی شي چې یوه لاز ښوونه وي ، بیا هم غوارم په خپلو پخوانیو خبرو تکیه وکړم پرېږدئ چې په دې هڅه کې شم چې خپلو شاګردانو او مینوالو ته مواد برابر کړم شاید دا مواد له اشتباهاتو ډك وي ولې په هیڅ صورت بیهوده نه دي او د هغو خلکو لپاره چې لیکل کوي د هغوی لپاره هڅونه وي ولې د لیکلو جرائت نلري او یا وخت نه پرېږدي چې د نورو په ملګرتیا دا کار ترسره کړي .

دې اثر چې په ژوند کې یې راته ډېرې ستونزې راپیدا کړې وې ومې لیکه شاید لومړی اثر وي چې رواني کشمکش کې مې ولیکه، دا اثر د خپلو تجربو او نورو کتورو کتابونو څخه ولیکم،په هڅه کې شوم چې د خپلو تجربو څخه کار واخلم هغه خلك چې ورته اړتیا لري ورته ور وړاندې یې کړم .په دقیق ډول نه پوهېږم چې څومره مې موخه ترلاسه کړې ولې باور لرم چې تر خپل وس مې هڅه کړېده . هیله لرم هغه خلك چې ډېره وړتیا لري څو د دې اثر د موضوعاتو تکمیل وکړي او دملي بشپړتیا لپاره یو له بل سره ملتیا وکړي. لوی رب پوهېږي چې رښتیا کوي،رښتیا وایي او په رښتیا عمل کوي .

پوهندوی سید مسعود

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخيستني

۱- پل سامو ئلسن ، اقتصاد ، تهران ، ۱۳۵۰

۲- ډاکتر ويم کو سترس ،اقتصاد و سياست هاى پولی ،کابل ،۱۳۸۵

۳- سيد مسعود ، بانکدراي،کابل،۱۳۸۶

۴- سيد مسعود ، پول وکريډټ،کابل ، ۱۳۸۶

۵- راهبرد مالي،تهران

۶- Clark By : Hardeek,Frenail,Boeezwinkle,J,International Confefrence(۱۵th ۲۰۰۴,Bankok,Thailand

۷- لکچر نوټ پوهاند حقايقي ، کابل،ساليان متمادي

۸- ورکشاپ پاليسی (ګروپ ادم سمت)، اداره امور رياست جمهوري،کابل ، ۱۳۸۴

۹- کميسيون مستقل حقوق بشر ، مانول حقوق بشر ، کابل،۱۳۸۳

۱۰- وزارت عدليه،قانون بانکداري افغانستان ، کابل ،۱۳۸۳

۱۱- غوثی عارف،قاموس اقتصاد ، کابل ،۱۳۵۲

۱۲- برايان تريس ، قانون هاى پول،تهران ،۱۳۸۶

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

مننه او کور ودانی

د افغانستان ملي تحریک د هېواد پال او فرهنګپال شخصیت ښاغلي (عبدالرزاق رافت) څخه د زړه له تله مننه کوي چې د دې اثر چاپ ته یې اوږه ورکړه. ملي تحریک ویاړي چې د علمي اثارو د چاپ لړۍ یې پیل کړې ده. دا لړۍ به دوام لري. موږ له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هیله کوو چې په خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ دا لړۍ لا پسې وغځوي.

یو ځل بیا د دې اثر له ژباړن او چاپوونکي څخه د زړه له تله مننه کوو چې د دې اثر د لیکلو او چاپولو جوګه شول.

په فرهنګي مینه

د افغانستان ملي تحریک

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library